

**Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II**

**Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та
управління закладом освіти**

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота

**РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ У ПРОЦЕСІ
ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ЗОБРАЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

ОРОСІ ДОМІНІКА ЙОСИПІВНА

Студентка IV-го курсу

Освітня програма: Дошкільна освіта

Спеціальність: 012 Дошкільна освіта

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол № _____ / 2024

Науковий керівник:

ТЯГУР ВАСИЛЬ МИХАЙЛОВИЧ

кандидат педагогічних наук, доцент

(науковий ступінь, вчене звання, посада)

Завідувач кафедри:

БІДА ОЛЕНА АНАТОЛІЇВНА

доктор педагогічних наук, професор

(науковий ступінь, вчене звання, посада)

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 2025 року

Протокол № _____ / 2025

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою ЗУІ
Протокол №2 від „28” лютого 2024 р.
Ф-КДМ-5

**Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II**

**Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та
управління закладом освіти**

Кваліфікаційна робота

**РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ У ПРОЦЕСІ
ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ЗОБРАЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Виконавець: студентка IV-го курсу
ОРОСІ ДОМІНІКА ЙОСИПІВНА
освітня програма Дошкільна освіта
спеціальність 012 Дошкільна освіта

Науковий керівник: **ТЯГУР ВАСИЛЬ МИХАЙЛОВИЧ**
кандидат педагогічних наук, доцент
(науковий ступінь, вчене звання, посада)

Рецензент: **КУЛІН АГНЕСЬ ЗОЛТАНІВНА**

ст. викладач

Берегове 2024

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою ЗУІ
Протокол №2 від „28” лютого 2024 р.
Ф-КДМ-5

**Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

**Pedagógia, Pszichológia, Tanító, Óvodapedagógia,
Oktatás- és Intézményvezetés Tanszék**

**A GYERMEKEK KOGNITÍV KÉPESSÉGEINEK FEJLESZTÉSE
A VIZUÁLIS MŰVÉSZETI FOGLALKOZÁSOK
LEVEZETÉSE SORÁN**
Szakdolgozat

Készítette: **OROSZI DOMINIKA**

IV. évfolyamos
Óvodapedagógiai
szakos hallgató

Témavezető: **TYAHUR LÁSZLÓ**
a pedagógia tudományok kandidátusa, docens
(tudományos fokozat, cím, tisztség)

Recenzens: **KULIN ÁGNES**
agyunktus

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
1. РОЗДІЛ 1. РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДИТИНИ	11
1.1. 1 Поняття та теоретичні засади когнітивного розвитку	11
1.2. Чинники, що впливають на когнітивний розвиток у ранньому дитинстві	12
1.3. Роль допитливості та активного пізнання в процесі навчання	15
РОЗДІЛ 2. РОЛЬ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ....	17
2.1. Цілі, засоби та значення візуальної освіти	17
2.2. Взаємозв'язок між художньою діяльністю та когнітивними навичками	19
2.3. Розвиток креативності, вирішення проблем та уваги через мистецтво	21
РОЗДІЛ 3. МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КОГНІТИВНИХ НАВИЧОК В ОБРАЗОТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	25
3.1. Цілі, питання та гіпотези дослідження	25
3.2. Місце та контекст дослідження.....	26
3.3. Методи дослідження та опис вибірки.....	27
3.4. Результати та оцінка дослідження	30
3.5. Тематичні дослідження та практичні приклади діяльності з візуалізації в дошкільних навчальних закладах	34
ВИСНОВКИ	38
РЕЗЮМЕ.....	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	40
ДОДАТКИ.....	43

TARTALOM

BEVEZETÉS	6
1. GYERMEK KOGNITÍV FEJLŐDÉSE ÉS KIVÁNCISISÁGA.....	11
1.1. Kognitív fejlődés alapvető fogalma.....	11
1.2. A kognitív érdeklődés, mint a gyermekek fejlődésének pszichológiai tényezője	12
1.3. Kíváncsiság és tanulás összefüggései	15
2. A VIZUÁLIS MŰVÉSZETI TEVÉKENYSÉGEK SZEREPE AZ ÓVODAI NEVELÉSBEN	17
2.1. A vizuális nevelés célja, eszközei és jelentősége	17
2.2. A művészeti tevékenységek és a kognitív képességek kapcsolata	19
2.3. Kreativitás, problémamegoldás és figyelem fejlesztése művészi eszközökkel	21
3. A KOGNITÍV KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI A VIZUÁLIS FOGLALKOZÁSOK SORÁN.....	25
3.1. Kutatási célkitűzések, kérdések és hipotézisek	25
3.2. A kutatás helyszíne, körülményei.....	26
3.3. A vizsgálat módszerei és a minta bemutatása	27
3.4. A vizsgálat eredményei és értékelése	30
3.5. Esettanulmányok és gyakorlati példák az óvodai vizuális foglalkozásokról.....	34
Összefoglalás	38
PE3IOME.....	39
Hivatkozott irodalom.....	40
Mellékletek.....	43

BEVEZETÉS

A tanulmány aktualitása. Az óvodai nevelés fejlődésének modern feltételei között egyre fontosabbá válik a gyermek személyiségének harmonikus fejlődésének kérdése, különösen a kognitív képességeinek kialakulása. A kognitív fejlődés az óvodáskorban a sikeres további tanulás és szocializáció alapja, hiszen ebben az életkorban alakul ki intenzíven a gondolkodás, az emlékezet, a figyelem, a képzelet és a környező világ teljes körű érzékeléséhez szükséges egyéb mentális folyamatok. A modern pedagógiai megközelítések az óvodáskorú gyermekek átfogó fejlesztésére összpontosítanak, és ezekben fontos helyet foglalnak el az érzelmi érzékenységet és az intellektuális tevékenységet ötvöző vizuális tevékenységek.

A képzőművészeti tevékenységek (rajzolás, applikálás, modellezés stb.) nemcsak az esztétikai érzések kialakulásához és a gyermekek kreatív képességeinek fejlődéséhez járulnak hozzá, hanem hatékony eszközként szolgálnak a kognitív tevékenység aktiválásához is. Bizonyított, hogy a vizuális művészeti órák serkentik a gondolkodási folyamatokat, a térbeli tájékozódást és a képzeletet, ami pozitív hatással van a gyermekek kognitív érdeklődésének és kíváncsiságának kialakulására. Ezért a kognitív képességek célzott fejlesztésének kérdése a művészeti és kreatív tevékenység során különösen fontos az óvodai intézmények modern pedagógiai gyakorlatának összefüggésében.

Ugyanakkor a gyermekek kognitív fejlődésének különböző aspektusairól szóló jelentős számú tudományos tanulmány ellenére a pedagógiai szakirodalom nem foglalkozik kellőképpen a kognitív fejlődés és a vizuális művészeti órák közötti kapcsolat kérdésével. Ez további elméleti és gyakorlati kutatásokat tesz szükségessé annak érdekében, hogy meghatározzuk azokat az optimális pedagógiai feltételeket és módszereket, amelyek hozzájárulnak az óvodáskorú gyermekek kognitív képességeinek hatékony kialakulásához és fejlődéséhez a vizuális művészetek folyamatában.

A tanulmány aktualitását tehát az óvodai nevelés minőségének javítására irányuló társadalmi igény, a teljes mértékben fejlett, kreatív személyiség kialakításának fontossága, valamint az óvodáskorú gyermekek kognitív képességeinek fejlesztésével kapcsolatos elméleti és módszertani szempontok elégtelen kidolgozottsága a vizuális művészetek kontextusában indokolja. Mindezek meghatározzák e munka tudományos és gyakorlati jelentőségét, valamint a kérdés alapos vizsgálatának szükségességét.

A probléma kidolgozottsági foka. Az óvodáskorú gyermekek kognitív képességeinek fejlődésének problémáját a vizuális tevékenység folyamatában aktívan tanulmányozzák a hazai

és külföldi pszichológiai és pedagógiai tudományban. Az ukrán tudósok közül jelentős mértékben járultak hozzá a kérdés kidolgozásához olyan kutatók, mint L. Vygotsky, aki meghatározta a kreativitás és a művészet szerepét a gyermek gondolkodásának és képzeletének kialakulásában; A. Zaporozhets, aki alátámasztotta az óvodáskorúak érzékszervi tapasztalatainak fontosságát a kognitív tevékenység folyamatában; N. Poddiakov, aki a művészi kreativitás és az óvodáskorú gyermekek gondolkodásának és beszédének fejlődése közötti kapcsolat kérdésével foglalkozott; V. Sukhomlinskyi, aki a művészi és kreatív tevékenység fontosságát hangsúlyozta az egyén átfogó fejlődésében.

Modern körülmények között ezzel a témával foglalkoznak I. Bekh, N. Havrysh, V. Lozova, T. Levchenko, O. Kononko, T. Ponimanska, L. Kalinina, L. Shulga ukrán kutatók, akik mélyrehatóan feltárják a képzőművészeti órák megtartásának módszertani szempontjait és azok hatását az óvodások kognitív képességeinek fejlődésére, valamint vizsgálták a művészeti és produktív tevékenységek szervezésének módszertani megközelítéseit az oktatási folyamatban.

A külföldi pedagógiai gondolkodás is jelentősen hozzájárul ehhez a kérdéshez. Az elsők között hangsúlyozta a kreatív tevékenység fontosságát a gyermek intellektuális fejlődésében John Dewey (USA), aki pragmatizmus filozófiájában mellett érvelt, hogy a megismerés a leghatékonyabb az aktív tevékenység révén, beleértve a művészi és kreatív tevékenységet is. Különös figyelmet fordított a gyermekek kreatív és kognitív képességeinek fejlesztésére Jean Piaget (Svájc), aki a gyermek kognitív fejlődésének szakaszait vizsgálta, és megállapította a művészeti játékok és gyakorlatok jelentőségét a kognitív folyamatok alakításában, valamint Maria Montessori (Olaszország), aki az óvodáskorú gyermekek önállóságának és kreativitásának fejlesztésére javasolt rendszert egy speciálisan szervezett fejlesztő környezet segítségével. Lois Mailou Jones amerikai kutató különös figyelmet fordított a vizuális tevékenységek hatására az óvodáskorú gyermekek esztétikai és kognitív tapasztalatainak kialakulására. Az Egyesült Királyságban Ken Robinson következetesen a kreativitás fontossága mellett érvelt az oktatásban, mint a gyermek intellektuális fejlődésének kulcsfontosságú összetevője. Skandináv kutatók, mint például Malgorzata Tarasiewicz (Svédország), figyelmet fordítanak a művészeti tevékenységnek az oktatási környezetbe való integrálására, mint az interdiszciplináris gondolkodás kialakulásának és a gyermek intellektuális potenciáljának kibontakoztatásának alapjára.

Különös figyelmet kell fordítani a magyar pedagógiai hagyományra, amelyet a művészeti és kreatív tevékenységek aktív integrálása jellemez a kisgyermekkorú fejlesztés folyamatába. A probléma megoldására jelentős hatást gyakorló magyar tudósok közül érdemes kiemelni Forrai Katalin munkásságát, aki a művészeti órák hatását vizsgálta az óvodáskorú gyermekek kreatív

gondolkodásának és kreativitásának fejlődésére. Hangsúlyozta, hogy a vizuális tevékenységek korai megtapasztalása hozzájárul nemcsak a művészi képességek, hanem a kritikai gondolkodás, az emlékezet, a figyelem és a képzelet fejlődéséhez is a gyermekeknél. Érdemes megemlíteni Mérei Ferencet is, aki a művészetnek és a kreativitásnak a gyermekek szociális és érzelmi fejlődésére gyakorolt hatását emelte ki, hangsúlyozva a szociális és az egyéni fejlődés összekapcsolódását a vizuális tevékenység folyamatában.

Az ukrán és külföldi kutatók jelentős tudományos eredményei ellenére tehát az óvodások kognitív képességeinek fejlesztése a vizuális művészeti tevékenységek során továbbra is aktuális és további kutatásokat igényel, különösen Ukrajna modern óvodai oktatási környezetének összefüggésében, amely az európai oktatási térbe való integrációra összpontosít.

A kutatási téma aktualitását az adja, hogy hatékony megközelítéseket kell találni az óvodáskorú gyermekek kognitív képességeinek a vizuális művészeteken keresztül történő fejlesztésére. Az oktatási normák aktualizálása és a gyermeknevelés változó szemléletmódjainak összefüggésében különösen fontos a kreatív, személyiségközpontú megközelítés a nevelési folyamat megszervezésében.

A tanulmány objektuma az óvodáskorú gyermekek kognitív képességeinek fejlődési folyamata.

A tanulmány tárgya az óvodáskorú gyermekek kognitív képességeinek fejlesztésének pedagógiai feltételei a képzőművészeti órák vezetése során.

A tanulmány célja: az óvodáskorú gyermekek kognitív képességeinek fejlesztését célzó vizuális tevékenységekkel foglalkozó osztályok vezetésének pedagógiai feltételei és módszerei hatékonyságának alátámasztása, elméleti kidolgozása és kísérleti tesztelése.

A tanulmány célkitűzései:

1. A kutatási probléma helyzetének elemzése a pszichológiai és pedagógiai szakirodalomban, valamint a hazai és külföldi (különösen a magyar) pedagógusok tapasztalatainak összegzése az óvodáskorú gyermekek kognitív képességeinek fejlesztésével kapcsolatban.

2. Az elméleti alapok meghatározása és a vizuális tevékenység jelentőségének alátámasztása az óvodáskorú gyermekek kognitív képességeinek fejlesztésében.

3. Meghatározni az óvodáskorú gyermekek kognitív képességeinek fejlesztésének kritériumait és mutatóit a vizuális művészeti tevékenységek során.

4. A javasolt pedagógiai feltételek és módszerek kísérleti tesztelése, hatékonyságuk értékelése diagnosztikai módszerek, valamint matematikai és statisztikai elemzés segítségével.

5. Ajánlások kidolgozása a kutatási eredményeknek az óvodai nevelési intézmények gyakorlatában történő megvalósítására.

A cél eléréséhez, a hipotézisek teszteléséhez és a dolgozat feladatainak megoldásához egymást kiegészítő módszerek sorát alkalmaztuk:

1. Elméleti módszerek: az óvodáskorú gyermekek kognitív képességeinek a vizuális tevékenység során történő fejlesztésével foglalkozó pedagógiai, pszichológiai és módszertani szakirodalom elemzése és összegzése; az e területen szerzett hazai és külföldi (különösen a magyar) tapasztalatok rendszerezése és összehasonlítása.

2. Empirikus módszerek:

- a gyermekek tevékenységének pedagógiai megfigyelése a képzőművészeti órákon;
- diagnosztikai módszerek a kognitív képességek szintjének meghatározására (az óvodáskorú gyermekek figyelmének, memóriájának, gondolkodásának, képzeletének és kreativitásának felmérésére szolgáló módszerek);
- pedagógiai kísérlet a javasolt módszerek és gyakorlatok hatékonyságának megállapítására;
- beszélgetések és interjúk a pedagógusokkal és szülőkkel a gyermekek fejlődésének sajátosságainak tisztázása és a javasolt módszerek hatékonyságára vonatkozó visszajelzések megszerzése érdekében.

3. Statisztikai módszerek: az empirikus adatok mennyiségi és minőségi elemzése, a kutatási eredmények matematikai és statisztikai feldolgozása összehasonlító elemzéssel.

A tanulmány hipotézise az, hogy feltételezzük, hogy a modern pedagógiai technológiák és módszerek alapján szervezett, speciálisan vizuális tevékenységekkel foglalkozó osztályok rendszeres használata hozzájárul az óvodáskorú gyermekek kognitív képességeinek minőségi javulásához. Különösen azt várjuk, hogy a képzelet, a kreatív gondolkodás, a vizuális-térbeli észlelés, a figyelem, az emlékezet és a beszéd aktiválására összpontosító integrált művészeti és kreatív feladatok bevezetése jelentősen javítja az óvodáskorú gyermekek kognitív fejlődési szintjét, valamint pozitívan befolyásolja az általános iskolaérettségüket és a további oktatási szakaszokhoz való alkalmazkodásukat.

A munka gyakorlati jelentősége abban áll, hogy eredményeit a pedagógusok, módszertanosok, valamint a leendő tanárok képzésének folyamatában felhasználhatják a gyermekek kognitív fejlődésének minőségének biztosítása érdekében.

A dolgozat három fejezetből áll, és azoknak is több alfejezete van, amelyek részletesen bemutatják a szakdolgozat témáját. A szakdolgozat több diagramot és táblázatot tartalmaz, amelyek segítik, hogy a kapott eredmények könnyebben átláthatók legyenek, valamint könnyen értelmezhetőek. Emellett több kép is látható benne, amely a foglalkozásokról, vagy a

foglalkozásokon készült. Ezek az objektumok színesebbé teszik a munkát. Összesen négy melléklet található a szakdolgozatban, és tíz ábra vagy kép. A szakirodalmi háttért 37 különféle irodalom segített elkészíteni. Ezek az irodalmak ukrán, magyar és külföldi szerzőktől származnak.

1. GYERMEK KOGNITÍV FEJLŐDÉSE ÉS KIVÁNCISISÁGA

1.1. Kognitív fejlődés alapvető fogalma

A kognitív fejlődés jelentős területet tesz ki a gyermekpszichológiában, mely során a gyermekek gondolkodási és megértési képességei alakulnak ki. Az alapfogalmak megértése nélkül nehéz felfogni, hogyan formálódik és hogyan hat a kognitív fejlődés a gyermekek kíváncsiságára és tanulási folyamataira. Ez a folyamat átfogó áttekintést nyújt a kognitív fejlődés főbb fogalmainak, mint például az érzékelés, figyelem, memória, gondolkodás és nyelvfejlődés, valamint a fejlődési szakaszok leírásáról, amelyeken átmennek az életük során.

Kognitív fejlődés: "a gondolkodási folyamatok gyermekkortól a felnőttkoron átívelő fejlődésére vonatkozó átfogó fogalom. Vigotszkij szerint a kognitív fejlődés valójában egy kultúra szabályainak és normáinak mentális elsajátítása, ami a társas interakciókon keresztül valósul meg." (Zimbardo, 2012)

A kognitív folyamatok az emberi megismerés és tudatosság alapvető összetevői. Ezek a folyamatok segítik a világ jelenségeinek és más emberek viselkedésének megértését és értelmezését. Emellett fontos szerepet játszanak az énképünk és az értékeink kialakításában. A kogníció magában foglalja az oktatást és a személyek értelmezését is. Végül, ezek az eredmények egy bonyolult kapcsolati rendszert alkotnak a tudatban, amelyek meghatározzák az énképünket, másokról alkotott véleményünket és a világ megértését.

A kognitív fejlődés különféle mentális műveleteket foglal magában az észleléstől a gondolkodás specifikus folyamataiig. Ez a fejlődési folyamat a korai gyermekkortól a serdülőkor végéig tart, és jelentős változásokat hoz. A legjelentősebb és legismertebb kognitív fejlődési elmélet, melyet Piaget fejlesztett ki, négy fő fejlődési szakaszt különböztet meg, ezek a szenzomotoros, előoperációs, konkrét műveleti és formális műveleti szakaszok. Más megközelítések, például Vigotszkij modellje, hangsúlyozzák az egyén és környezete kölcsönhatását, különösen a társas interakciók szerepét a kognitív fejlődésben. A mai kognitív fejlődési paradigmák egyre összetettebbek és a tudományos adatokra épülnek, különösen az agy változásainak tekintetében.

A kognitív motiváció rendkívül fontos tényező a gyermekek értelmi fejlődésében és tanulási folyamataikban. Ez az erő segít serkenteni és támogatni az érdeklődésüket, kíváncsiságukat és vágyukat a tudás megszerzésére. A kognitív motiváció ösztönzi őket arra, hogy felfedezzék és megértsék a körülöttük lévő világot, miközben segíti őket abban, hogy hatékonyan tanuljanak és fejlődjenek.

A kognitív stílus pedig az egyén személyiségjegyeinek kifejeződése a gondolkodásmódban, az ismeretszerzésben és a mentális tevékenységekben. Ez a fogalom számos aspektust foglal magában, beleértve a gondolkodás rugalmasságát vagy merevségét, az információfeldolgozás módját és a kreativitást. A kognitív stílus alakítja azt, hogy az egyén hogyan értelmezi és reagál az információkra, és hatással van a tanulási és problémamegoldási képességeikre. Ezáltal a kognitív stílusnak kiemelkedő szerepe van abban, hogy hogyan alakul ki és fejlődik az egyén kognitív képessége, és hogyan határozza meg tanulási módszereit és preferenciáit (Buda Beáta pedagógiai alapfogalmak).

1.2. A kognitív érdeklődés, mint a gyermekek fejlődésének pszichológiai tényezője

A kora gyermekkorban kialakult kötődés – mind kognitív, mind szociális-érzelmi területen – hatással van a gyerek későbbi fejlődésére. A biztosan kötődő gyerekek például kíváncsibbak, jobban figyelnek, és több proszociális (segítő) viselkedésformát mutatnak, mint a bizonytalanul kötődő gyerekek. (Módszertani kézikönyv I. Kötet. Gyerekek)

A kognitív érdeklődés a gyermekek fejlődésének egyik alapvető pszichológiai tényezője, amely meghatározza, hogyan és mennyire aktívan keresik az új információkat, valamint hogyan dolgozzák fel és értelmezik azokat. Ez az érdeklődés nem csak magára a tanulási folyamatokra gyakorol hatást, hanem hozzájárul a gyermekek általános kognitív és érzelmi fejlődéséhez is. Az alábbiakban bemutatom a kognitív érdeklődés szerepét és jelentőségét a gyermekek fejlődésében.

Az érdeklődés fogalma végigkísérte a pedagógiai gondolkodás történeti fejlődésének folyamatát. Az „érdeklődés” fogalmát a kutatók különböző nézőpontokból vizsgálják: filozófiai, szociológiai, pszichológiai és pedagógiai szempontból. Ezért van számos tudományos értelmezése és meghatározása. A filozófiában például, az „érdeklődés” fogalmát a szükségletek és értékek kapcsolataiban, összeköttetésében tárgyalják, amelyek áthatják a különböző társadalmi szférákat és akár az egyén tevékenységét. A filozófiai tudomány azt állítja, hogy minél szétágazóbb és változatosabb az embernek az érdeklődései, annál szélesebb körben tükröződik bennük a társadalmi élet, amely a kultúrában, a technikában, a művészetben és a tudományban fejeződik ki.

A pedagógiaiában is hasonlóan közelítik meg, a szótár szerint „az érdeklődés társadalmi értelemben a társadalmi cselekvések, események, megvalósítások valós okaként értelmezhető,

amely a közvetlen indítékok, motivációk, gondolatok, eszmék mögött áll, amelyek az egyének, társadalmi csoportok, osztályok cselekedeteiben jelennek meg” . (Гончаренко С. 1997)

A tudományos megközelítést az érdeklődés kérdésének elméleti és gyakorlati megoldásához először J. A. Komenszkij alapozta meg, aki az érdeklődést érzelmileg színezett figyelemként mutatta be, amely elősegíti a tudás iránti vágyat. Javasolta, hogy az oktatást az érdeklődésen alapuló, a pedagógia didaktikai alapelveként kezeljék, hogy így megkönnyítsék a tanítás folyamatát. (Черненко Ганна Валеріївна, 2021) „Kombinálni kell a komoly és az érdekes elemeket, az érdeklődést és a szorgalmat, a pozitív és érzelmi hozzáállást a tudáshoz, valamint annak a hasznosságának és szükségességének megértését” (.Коменский Я. А., 1941).

Vizsgáljuk meg a kognitív érdeklődés fejlődésének problémájához kapcsolódó megközelítéseket, az „érdeklődés” fogalmának lényegét, szerkezetét, valamint a kialakulás szakaszait külföldi pedagógusok munkáiban. A külföldi pedagógusok munkáiban is megfigyelhető a kognitív érdeklődés fejlődésének kérdései és az ehhez kapcsolódó megközelítések. Az angol filozófus és pedagógus John Locke az érdeklődés kérdését kétféleképpen vizsgálta: egyrészt, mint az esetek elrendezésének képességét, másrészt pedig kiemelte, hogy az oktatásnak az érdeklődésre és a gyermekek kíváncsiságára kell épülnie, hogy elősegítse az önálló gondolkodás fejlődését. Emellett Locke több módszert is javasolt a kognitív folyamatok serkentésére, például beszélgetések, játékok, bátorítás és stb. Tanácsolta a szülőknek, hogy komolyan vegyék gyermekeik kérdéseit, és soha ne hagyják azokat megválaszolatlanul. (Черненко Ганна Валеріївна, 2021).

A személyiség cselekedeteire gyakorolt hatásának magas értékelése jellemző többek között J. H. Pestalozzi, A. Diesterweg és J.-J. Rousseau munkáira is. Pestalozzi értelmezésében az érdeklődés kapcsolóelem a környező világ érzéki észlelése és a gondolkodás között, amely elősegíti a gyermek képességeinek mélyebb tudatosítását. Ugyanakkor nem tudta egészen feltárni annak a kialakulási forrásait, és nem határozta meg az érdeklődés szerepét sem a személyiség fejlődésében. Diesterweg és Rousseau szerint az érdeklődés minden „élő” tevékenység elengedhetetlen feltétele, amelyet újdonsággal, anyagok változatosságával és más pedagógiai módszerekkel lehet felkelteni. (Черненко Ганна Валеріївна, 2021).

Az érdeklődés természetét vizsgálva J. F. Herbart egészen a tevékenység oldalát emelte ki. Későbbi munkáiban pontosította az érdeklődés lényegének megértését, azt a lelki és értelmi, vagy mentális szférába helyezve. Herbart szerint a gyermek sokoldalú érdeklődésének fejlődése nagy részben a nevelésen múlik, ez az egyik legfontosabb kiindulópontja. A tudós hangsúlyozta, hogy a tanításnak nemcsak az új anyag elsajátítását kell ösztönöznie, hanem a további tanulás iránti vágyat is fel kell keltenie

A kognitív érdeklődés az a hajtóerő, amely arra ösztönzi a gyermekeket, hogy aktívan keressenek és fedezzenek fel új információkat. Ez a kíváncsiság alapvetően meghatározza, hogy a gyermekek mennyire lesznek motiváltak a tanulás során. Azok a gyermekek, akik magas szintű kognitív érdeklődéssel rendelkeznek, gyakrabban és intenzívebben keresnek új tudást és tapasztalatokat, ami elősegíti kognitív képességeik fejlődését (Engel, 2015).

A kognitív érdeklődés szorosan összefügg a problémamegoldó képességekkel. Az érdeklődő gyermekek hajlamosak több kérdést feltenni, kíváncsiságuk sok esetben kimeríthetetlen, különböző megközelítéseket kipróbálni és kitartóan dolgozni egy-egy probléma megoldásán. Ez a folyamat nemcsak az adott kérdés megoldásához vezet, hanem hozzájárul a gyermekek kreatív gondolkodásának és analitikus, elemző képességeinek fejlődéséhez is jellemzően (Kashdan és Silvia, 2002).

Ezen belül a kognitív érdeklődés aktivizálásának problémája az óvodáskorú gyermekek esetében az oktatás minden szakaszában egy aktuális terület, mivel az aktivitás a személy értelmi fejlődésének alapvető feltétele. Az érdeklődés fejlődése olyan személyiségjeggyel, amely az egyén tevékenységhez való viszonyában nyilvánul meg: a készenlét állapota, az önálló tevékenység iránti vágy, annak megvalósítása és az optimális utak kiválasztása a kitűzött cél eléréséhez (Черненко Ганна Валеріївна, 2021).

A kutatások szerint az óvodás gyermekek kognitív fejlődése több fő tényezőtől függ:

1. **Környezeti tényezők** – Az otthoni és óvodai környezet minősége, a megfelelő eszközök és tevékenységek elérhetősége.
2. **Pedagógiai hatások** – Az óvodai nevelés módszerei, a tanárok és szülők által nyújtott támogatás.
3. **Egyéni adottságok** – A gyermek érdeklődési köre, személyisége és egyéni képességei.

A kognitív tevékenység fejlesztésének alapvető elemei:

- **Motiváció:** A gyermek belső kíváncsisága és érdeklődése.
- **Érdeklődési területek:** A világ különböző aspektusainak megismerése iránti vágy.
- **Problémamegoldó készség:** Az önálló gondolkodás és a kreatív megoldások keresése ([http:// The_problem_of_cognitive_activity_of_preschool_children.pdf](http://The_problem_of_cognitive_activity_of_preschool_children.pdf)).

A kognitív érdeklődés növeli a tanulási motivációt, mivel az érdeklődő gyermekek nagyobb valószínűséggel érznek örömet és elégedettséget az új információk megszerzésében. Ez a pozitív élmény tovább erősíti a tanulási motivációt és elősegíti a folyamatos tudáskeresést. Ezenkívül az érdeklődő gyermekek hajlamosak mélyebb szinten feldolgozni az információkat, ami javítja a tanulás hatékonyságát és a hosszú távú emlékezetet (Silvia, 2006).

A kognitív érdeklődés nem csupán a gyermekek egyéni tanulási folyamataira van hatással, hanem szociális interakcióra és kölcsönhatásaikra is. Az érdeklődő gyermekek gyakrabban kezdeményeznek beszélgetéseket, kérdéseket tesznek fel, és aktívan részt vesznek a közösségi tevékenységekben, és ez meg is figyelhető rajtuk. Az ilyesmi elősegíti a szociális készségek, például az empátia, a kommunikáció és az együttműködés fejlődését (Litman, 2005).

A kognitív érdeklődés hozzájárul az érzelmi jóléthez is. Az új információk és tapasztalatok keresése és felfedezése pozitív érzelmeket, például örömet, izgalmat és elégedettséget vált ki. Ezek az érzelmek nemcsak a gyermekek aktuális hangulatát javítják, hanem hosszú távon is hozzájárulnak az általános érzelmi stabilitásukhoz és pozitív énképükhöz (Engel, 2015).

1.3. Kíváncsiság és tanulás összefüggései

Kognitív motiváció – a gyermekek értelmére (érdeklődésére, kíváncsiságára, tudásvágyára) ható motiváció. (Buda Beáta Pedagógiai alapfogalmak A–M)

„A kíváncsiság: az emberre jellemző általános aktivitás szükséglete és a kutató-felfedező (explorációs) motiváció köznapi jelentése. Ezek együttesen megnyilvánulnak a mozgás iránti igényben és a szellemi aktivitás iránti igényben. A kíváncsiság megmutatkozik mindenfajta újszerű dolog, jelenség iránt (új játékeszköz, más játékszabály, új szerepek, új játéktéma stb.), és alkalmas a gyermek érdeklődésének felkeltésére”

A kíváncsiság belső motivációként működik, amely ösztönzi az egyéneket az új ismeretek megszerzésére és a világ felfedezésére. Ez a belső hajtóerő segít fenntartani az érdeklődést és az elköteleződést a tanulási folyamat során, még akkor is, ha a feladatok nehezek vagy kihívást jelentenek (Engel, 2015) .

A kíváncsiság felfedező tanulásra ösztönöz, amely során az egyén aktívan keresi az új információkat, kísérletezik, és felfedezi a világot. Ez a típusú tanulás különösen fontos a gyermekkorban, amikor a gyerekek még nem rendelkeznek széleskörű ismeretekkel, és minden új információ új felfedezés számukra (Silvia, 2006) .

A kíváncsiság pozitívan befolyásolja az információfeldolgozást és az emlékezetet. Amikor egy egyén kíváncsi valamire, nagyobb valószínűséggel dolgozza fel mélyebben és alaposabban az információt, ami javítja az emlékezetbe való bevésődést és az információk hosszú távú megőrzését (Litman, 2005) .

A kíváncsi diákok nagyobb valószínűséggel elkötelezettek a tanulás iránt, aktívan részt vesznek az órákon, és kérdéseket tesznek fel, amelyek mélyebb megértéshez vezethetnek. Ez az elkötelezettség javítja az akadémiai teljesítményt és a tanulási eredményeket (Engel, 2015)

A kíváncsiság elősegíti a problémamegoldó képességek fejlődését. A kíváncsi egyének hajlandóak kockázatot vállalni, kísérletezni és új megközelítéseket kipróbálni a problémák megoldásában. Ez a rugalmasság és kreativitás fontos készség az akadémiai és a mindennapi életben egyaránt (Kashdan és Silvia, 2002) .

A kíváncsiság az életre szóló tanulás egyik alapvető képessége, amely segít az egyéneknek folyamatosan bővíteni tudásukat és alkalmazkodni a változó körülményekhez. Azok az emberek, akik megőrzik kíváncsiságukat, nyitottabbak az új tapasztalatokra és hajlandóak új készségeket elsajátítani (Silvia, 2006) .

Önirányított Tanulás. A kíváncsiság elősegíti az önirányított tanulást, ahol az egyén saját maga határozza meg a tanulási célokat és módszereket. Ez a fajta tanulás különösen fontos a felnőttkori tanulásban, amikor az egyének saját érdeklődésük és karrierjük alapján irányítják tanulási folyamatukat (Litman, 2005) .

A kíváncsiság serkentéséhez fontos, hogy a gyermekeket és a felnőtteket is ösztönözzük kérdések feltevésére és a világ felfedezésére. A kérdezés kultúrájának kialakítása és a felfedező tanulási környezet biztosítása segít fenntartani az érdeklődést és az elkötelezettséget (Engel, 2015) .

A változatos és kihívást jelentő feladatok és tevékenységek segítenek fenntartani a kíváncsiságot és az érdeklődést. Az új és izgalmas feladatok serkentik a kreativitást és a problémamegoldó képességeket, ami hozzájárul a tanulás élményének gazdagításához (Kashdan és Silvia, 2002) .

A kíváncsiság és a tanulás közötti szoros kapcsolat alapvető szerepet játszik az egyén fejlődésében és sikerében. A kíváncsiság mint belső motivációs erő segíti az egyéneket az új ismeretek megszerzésében, az információk mélyebb feldolgozásában és a kreatív problémamegoldásban. Az akadémiai teljesítmény javításától az életre szóló tanulás támogatásáig a kíváncsiság számos előnnyel jár, amelyek hozzájárulnak az egyén holisztikus fejlődéséhez és boldogulásához (Engel, 2015; Kashdan és Silvia, 2002; Silvia, 2006; Litman, 2005) .

2. A VIZUÁLIS MŰVÉSZETI TEVÉKENYSÉGEK SZEREPE AZ ÓVODAI NEVELÉSBEN

A vizuális nevelés az óvodai nevelés egyik kulcsfontosságú területe, amely hozzájárul a gyermekek esztétikai érzékének, kreativitásának, finommotoros képességeinek és érzelmi világának fejlődéséhez. A vizuális tevékenységek során a gyermekek különféle anyagokkal és technikákkal ismerkednek meg, miközben fejlődik megfigyelőképességük, térlátásuk és kifejezőkészségük is (Kovácsné, 2011).

A vizuális nevelés célja nem pusztán az, hogy a gyermekeket különféle kézműves technikákra megtanítsuk, hanem ennél sokkal komplexebb: támogatja az egyéni önkifejezést, segíti az élmények feldolgozását, és pozitívan hat a gyermek érzelmi és szociális fejlődésére is. A gyerekek rajzaikon, alkotásaikon keresztül fejezik ki gondolataikat, élményeiket, érzéseiket, így ez a nevelési terület szoros kapcsolatban áll a személyiségfejlődéssel is (Bakonyi & Kéri, 2019).

A vizuális nevelés eszköztára rendkívül sokrétű, ide tartoznak a rajzeszközök (ceruza, zsírkréta, filctoll), festékek, különféle papírok, természetes anyagok (levelek, termések, kavicsok), valamint az újrahasznosítható anyagok. Ezekkel az eszközökkel a gyerekek kísérletezhetnek, új megoldásokat találhatnak, és szabadon alkothatnak, ami elősegíti a problémamegoldó gondolkodás fejlődését is (Nagy, 2014).

A vizuális nevelés jelentősége az utóbbi években különösen megnőtt, mivel a digitális világ hatásai miatt a gyerekek egyre kevesebb időt töltenek manuális tevékenységekkel. A kézzel végzett alkotás azonban olyan komplex fejlődési lehetőséget biztosít, amely nem helyettesíthető digitális eszközökkel. A vizuális nevelés keretében végzett tevékenységek hozzájárulnak a gyermek érzelmi stabilitásához, az énkép alakulásához, valamint a közösségi együttműködés fejlődéséhez (Bex, 2012).

A pedagógus szerepe kiemelkedő a vizuális nevelés során. Nem csupán technikai tudást ad át, hanem biztosítja a támogató, elfogadó légkört, amelyben a gyermekek szabadon alkothatnak. Fontos, hogy a pedagógus ne értékeljen túlzottan kritikus módon, hanem inkább bátorítással, pozitív megerősítéssel segítse a gyermeki alkotófolyamatot (Zsolnai, 2001).

2.1. A vizuális nevelés célja, eszközei és jelentősége

A vizuális nevelés az egyik legfontosabb tényező az óvodai pedagógiai tevékenységekben. Ez a folyamat sokban hozzájárul a gyermekeknek a kreatív önkifejezés útján, amely segíti a

kognitív képességeik és az esztétikai érzékeiknek a fejlesztését. Fontos, mert a gyerekek kisgyermekek számára a vizuális tevékenységek nem csupán szórakoztató elfoglaltságot jelentenek, hanem fontos fejlődési lehetőséget biztosítanak: a színek, formák, anyagok érzékelése, az alkotás öröme és folyamata révén tanulnak, nem csak a világról, hanem önmagukról és másokról (Kárpáti, 2014).

A vizuális művészetek – mint a rajzolás, festés, mintázás vagy kézműveskedés – az óvodai nevelés szerves részét képezik, hiszen komplex módon támogatják a gyermekek érzelmi, szociális és kognitív fejlődését. Ezek a tevékenységek lehetőséget biztosítanak a gyermekek önkifejezésére, miközben fejlesztik a finommotorikát, a kreatív gondolkodást, valamint az észlelés és figyelem területeit is. (Bábosik, 2004)

A magyar óvodai nevelési gyakorlatban a vizuális tevékenységek nemcsak az esztétikai nevelés eszközei, hanem a gyermekek megismerő funkcióinak fejlesztését is szolgálják. Az Óvodai nevelés országos alapprogramja is hangsúlyozza, hogy a vizuális nevelés hozzájárul a világ sokoldalú megismeréséhez, a problémamegoldó gondolkodás és a képzelet fejlődéséhez. (EMMI, 2020)

Ukrajnában is kiemelt szerepet kapnak a vizuális tevékenységek az óvodai nevelésben. Az ukrán állami óvodai nevelési alapprogram („Beregynya”) szerint az esztétikai nevelés egyik fő célja a gyermek kreatív potenciáljának kibontakoztatása, amelyen keresztül fejlődik az emlékezet, a figyelem, az észlelés és a logikus gondolkodás. (Міністерство освіти і науки України, 2021).

A vizuális nevelés célja, hogy támogassa a gyermekek személyiségfejlődését azáltal, hogy lehetőséget biztosít az egyéni élmények feldolgozására, érzelmek kifejezésére és kreatív ötletek megvalósítására. A gyermekek megtanulják észrevenni a környezetük szépségeit, érzékenyebbé válnak a színek, formák és minták iránt, valamint fejlődik vizuális kommunikációjuk is (Read, 2003; Strohner, 2010).

A vizuális nevelésben használt eszközök – mint a ceruza, zsírkréta, vízfesték, agyag, termények, papír, olló, textil – lehetővé teszik, hogy a gyerekek különféle anyagokkal kísérletezzenek, megtapasztalják azok tulajdonságait, miközben fejlődik finommotorikájuk, szem-kéz koordinációjuk és koncentrációs képességük (Vajda & Kósa, 2005). A pedagógus feladata, hogy megfelelő, inspiráló környezetet biztosítson, ahol a gyermekek biztonságban próbálhatják ki ötleteiket, szabadon alkothatnak, és ahol az értékelés megerősítő és bátorító jellegű.

A vizuális tevékenységek komplex hatással vannak a gyermek fejlődésére: elősegítik az érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem és gondolkodás fejlődését, ezáltal támogatják a

kognitív készségek érését is (Шепетова, 2022). A vizuális nevelés tehát nem öncélú tevékenység, hanem szerves része a gyermek holisztikus nevelésének.

A vizuális nevelés különösen fontos szerepet játszik a gyermekek kulturális identitásának kialakításában is. Az óvodás korosztály életkori sajátosságaihoz illeszkedve a vizuális nevelés fontos szerepet játszik a kreativitás kibontakoztatásában és az önkifejezés elősegítésében. Bognárné Békési Márta (2018) hangsúlyozza, hogy a népművészet motívumainak alkalmazása nemcsak esztétikai, hanem identitáserősítő funkcióval is bír. Az autentikus népi minták révén a gyermekek megismerik saját kultúrájuk értékeit, miközben fejlődik vizuális memóriájuk és formaérzékük. Az óvodai vizuális tevékenységek során megismertethetjük a gyermekeket a nemzeti motívumokkal, hagyományos mintákkal, népművészeti elemekkel, melyek hozzájárulnak a közösségi összetartozás élményének kialakításához (Bognárné, 2018). A közös alkotás, a szimbólumok felfedezése és újraértelmezése erősíti az identitástudatot, miközben a gyermekek kreatív módon kapcsolódnak saját kultúrájukhoz. Az ukrán neveléstudomány is hangsúlyozza a nemzeti vizuális kultúra közvetítésének fontosságát az óvodai oktatásban: a hagyományos hímzsminták, díszítőelemek megismerése nemcsak esztétikai, hanem nevelési értékkel is bír (Малюта, 2020). A vizuális nevelés tehát egyszerre fejleszti a gyermek művészi kifejezőkészségét és mélyíti kulturális kötődését, hozzájárulva egy nyitott, értékekben gazdag személyiség kibontakozásához.

2.2. A művészeti tevékenységek és a kognitív képességek kapcsolata

A művészeti tevékenységek szerepe a gyermekek nevelésében régóta központi kérdés a pedagógiai gondolkodásban. A vizuális művészetek, különösen az óvodai nevelés keretein belül, nem csupán az esztétikai érzék és a kreativitás fejlesztését szolgálják, hanem szoros összefüggésben állnak a gyermekek értelmi, azaz kognitív fejlődésével is. A művészi tevékenységek során alkalmazott mentális folyamatok – megfigyelés, értelmezés, szintézis, döntéshozatal – elengedhetetlenek a gondolkodási képességek fejlesztéséhez. Mindez különösen hangsúlyos az óvodáskorban, amikor az idegrendszer fejlődése intenzív és alakítható. A gyermekek a világot elsősorban érzékszervi úton tapasztalják meg, ezen belül is kiemelkedő szerepe van a látásnak. A vizuális élmények feldolgozása, értelmezése már önmagában is összetett kognitív tevékenység, amely memóriát, figyelmet, észlelést és gondolkodást igényel. A képi információk strukturálása, értelmezése segíti a gyermekeket

abban, hogy szabályszerűségeket, összefüggéseket ismerjenek fel, ami az analitikus és szintetikus gondolkodás fejlődését is előmozdítja (Tóth, 2019).

Amikor a gyermek egy képet megfigyel, majd azt saját eszközeivel újraalkotja, valójában egy belső feldolgozási folyamat zajlik le: az észlelt kép mentális reprezentációvá válik, majd ez kifejeződik valamilyen művészi formában. Ez a folyamat jelentősen hozzájárul az emlékezet, a gondolati rugalmasság és az absztrakt gondolkodás fejlődéséhez is. A képzőművészeti tevékenységek – legyen szó rajzolásról, festésről, gyurmázásról vagy kollázskészítésről – a gyermek számára egyidejűleg jelentenek játékot, tanulást és önkifejezést. Az ilyen alkotások során a gyermeknek számos döntést kell meghoznia: milyen színeket, formákat használjon, hogyan helyezze el a képelemeket, milyen sorrendben haladjon a megvalósítással. Ez a fajta tervezés és kivitelezés nem más, mint problémamegoldó gondolkodás, amely során fejlődnek az intellektuális képességek is.

A művészeti nevelés fejlesztő hatását kutatások is alátámasztják. Egy magyar óvodapedagógiai tanulmány szerint a rendszeres képzőművészeti tevékenységek elősegítik a finommotoros készségek, a térbeli tájékozódás, valamint a logikai és matematikai gondolkodás fejlődését (Bognárné, 2018). Ugyanezt támasztja alá az ukrán kutató, Клименко (2021) is, aki rámutat arra, hogy az óvodáskorú gyermekek vizuális művészeti nevelése serkenti az észlelés-pontosságot, a figyelem fókuszáltságát és a vizuális memória működését.

A művészeti tevékenységekben rejlő szabadság lehetőséget ad a gyermeknek arra, hogy többféleképpen gondolkodjon, és bátran próbálkozzon különféle megoldásokkal. Ez a gondolkodás rugalmasságát fejleszti, ami később a tanulás és a hétköznapi problémamegoldás során is nagy előnyt jelent. A gyermekek ilyenkor megtapasztalják, hogy nemcsak egy „jó” megoldás létezik – ez a fajta attitűd különösen fontos a kreatív és kritikus gondolkodás kialakulásában.

Emellett a művészet pszichológiai szempontból is kedvezően hat a gondolkodásra. A biztonságos, elfogadó alkotói közeg – amely az óvodai vizuális nevelés egyik alapköve – lehetővé teszi a gyermek számára, hogy szorongásmentesen fejezze ki magát. Ez pedig közvetetten javítja a tanulási teljesítményt is, mivel a pozitív érzelmi állapot kedvezően befolyásolja a kognitív funkciókat (Vekerdy, 2006).

Fontos kiemelni, hogy a korai művészeti nevelés nemcsak az aktuális életkori szakaszban fejti ki hatását, hanem hosszú távon is elősegíti az iskolai sikerességet. Több nemzetközi és hazai vizsgálat szerint azok a gyermekek, akik óvodáskorban rendszeresen részt vettek művészeti tevékenységekben, később könnyebben sajátítják el az írást, olvasást, illetve matematikai alapfogalmakat (Nagy, 2020). Mindez annak köszönhető, hogy a vizuális

művészetek – különösen ha azokat tudatosan építik be a pedagógiai gyakorlatba – olyan idegi kapcsolatokat erősítenek meg, amelyek az iskolai tanulás alapjául szolgáló funkciókhoz kapcsolódnak.

A vizuális művészeti tevékenységek nemcsak a gyermekek kreatív önkifejezését támogatják, hanem alapvetően hozzájárulnak a kognitív fejlődéshez is. Az érzékelés, a figyelem, a memória, a gondolkodás, a problémamegoldás és az absztrakciós képességek mind aktívan fejlődnek az alkotási folyamat során. Az óvodai nevelésben alkalmazott vizuális tevékenységek tudatos pedagógiai irányítása révén a gyermekek nemcsak esztétikai, hanem értelmi fejlődésük szempontjából is gazdagodnak.

A finommotorika fejlődése alapvető szerepet játszik az óvodáskorú gyermekek értelmi fejlődésében. A precíz mozgások – mint a ceruzafogás, a festés ecsettel, a gyurmázás vagy az olló használata – nem csupán fizikai ügyességet igényelnek, hanem jelentős mértékben aktiválják az agykéreg azon területeit, amelyek a térbeli tájékozódásért, a vizuomotoros koordinációért és a gondolkodási folyamatokért felelősek. A művészeti tevékenységek rendszeres gyakorlása elősegíti ezeknek a funkcióknak az összehangolódását (Kardosné, 2017).

Az ukrán kutatások is alátámasztják a képalkotás és a memória összefüggését. Ніколаєнко (2020) kísérleti vizsgálata szerint azok az óvodások, akik heti háromszor részt vettek irányított vizuális tevékenységben, hat héten belül jelentős fejlődést mutattak a vizuális emlékezet észlelési pontosságában és tartósságában. Ez a fejlesztő hatás különösen erőteljes volt a gyermekek körében, akik vizuális típusú tanulási stratégiát alkalmaztak.

2.3.Kreativitás, problémamegoldás és figyelem fejlesztése művészi eszközökkel

A művészeti tevékenységek jelentősége túlmutat az esztétikai nevelésen: olyan mentális funkciókat is aktivizálnak, mint a kreatív gondolkodás, a koncentráció, valamint a különböző helyzetekhez való rugalmas alkalmazkodás, vagyis a problémamegoldás képessége. Az óvodáskor ideális időszak ezen kognitív képességek célzott fejlesztésére, mivel az agyi plaszticitás ekkor a legintenzívebb. A kreatív művészeti eszközök – mint a festés, rajzolás, agyagozás, vagy kollázskészítés – játékos, mégis strukturált módon segítik a gyermekeket abban, hogy megtapasztalják a belső szabadságot, miközben kognitív folyamataikat is aktivizálják (Major, 2021).

A kreativitás nem veleszületett adottság, hanem fejleszthető készség, amelynek alapja a divergens gondolkodás: a képesség, hogy egy problémára többféle megoldást is tudjunk

elképzelni. A vizuális művészetek éppen ezt a gondolkodási formát támogatják. A gyermekek számára lehetőséget biztosítanak a kísérletezésre, az új kombinációk kipróbálására, a szokatlan anyaghasználatra és a szabad önkifejezésre.

Egy magyar vizsgálat szerint azok a gyermekek, akik heti rendszerességgel részt vesznek irányított, mégis nyitott végű művészeti tevékenységekben, kreativitási tesztekben magasabb eredményt érnek el, mint társaik (Kis, 2019). Az ukrán pedagógiai kutatások is hangsúlyozzák a képzőművészeti tevékenységek szerepét a kreatív gondolkodás fejlődésében. Яворська (2020) rámutat, hogy a gyermekek saját tapasztalataik és fantáziájuk alapján történő alkotása elősegíti az asszociatív gondolkodás és a képzelőerő fejlődését.

A problémamegoldás képessége a kreativitással szoros kapcsolatban áll: a különböző helyzetekben történő alkalmazkodás, az új megoldási utak keresése és a rugalmas gondolkodás elengedhetetlen a mindennapi élethez. A vizuális művészeti nevelés során a gyermekek nemcsak kifejezik magukat, hanem „problémát is oldanak meg”: például hogyan lehet a papírtérbe belekomponálni az elképzelt jelenetet, hogyan lehet egy színt kikeverni, vagy hogyan lehet javítani egy véletlen folton.

Ezek a helyzetek fejlesztik a gyermekek kognitív rugalmasságát, a célirányos gondolkodást, valamint a döntéshozó képességet. Mindez az iskolai tanuláshoz is közvetlenül hozzájárul. Az óvodai pedagógiai gyakorlatban kiemelten hasznosak azok a művészeti projektek, amelyek több lépésből állnak, és lehetőséget adnak a próbálkozásra, hibázásra, majd az újratervezésre is (Oláhné, 2022).

A figyelem irányítása, fenntartása és megosztása az egyik legfontosabb kognitív készség, amely az iskolai bevalás szempontjából meghatározó. A vizuális művészeti tevékenységek – különösen a részletekbe menő munkák, mint a színezés, pöttyözés vagy aprólékos formakialakítás – erősítik a figyelmi fókuszot, a monotónia tűrését, valamint a kitartást. A gyermek ilyenkor egyszerre figyel a formára, a színekre, a sorrendre, és gyakran a társai munkájára is.

A kreativitás, a problémamegoldás és a figyelem olyan alapképességek, amelyek fejlesztése kulcsfontosságú az óvodáskorban. A művészi tevékenységek nemcsak eszközt, hanem közeget is teremtenek e képességek kibontakoztatására. A gyermekek egyéni útjukon, tapasztalati úton tanulnak, miközben önmagukat fejezik ki, és észrevétlenül sajátítanak el olyan mentális stratégiákat, amelyek később a tanulás és a szociális beilleszkedés alapját is képezik. A tudatosan tervezett, nyitott, reflektív és élményszerű művészeti pedagógia éppen ezért megkerülhetetlen eleme a modern óvodai nevelésnek.

A vizuális nevelésben alkalmazott technikák nem csupán esztétikai vagy manuális fejlesztő eszközök, hanem fontos kognitív és érzelmi tanulási lehetőségeket is hordoznak. Az egyes eljárások eltérő módon mozgatják meg a gyermekeket – más-más fókuszot helyeznek a gondolkodás rugalmasságára, a részletek észlelésére, vagy éppen az anyaggal való problémamegoldó kapcsolat kialakítására.

A gyurmázás az egyik legrugalmasabb művészeti technika, amely háromdimenziós alkotásokat tesz lehetővé. A gyermek a saját kezével formálja az anyagot, így közvetlen kapcsolatot alakít ki a tapintási és vizuális érzékelés, valamint a kognitív tervezés között. A térbeli gondolkodás fejlődéséhez elengedhetetlen ez a típusú szenzomotoros tevékenység, amelyet az óvodás korosztály különösen élvez.

A gyurmázás során a gyermekek gyakran spontán módon szembesülnek strukturális problémákkal (például „összedől a torony”, „nem áll meg a figura”), amelyeket kreatív módon próbálnak megoldani. Ez fejleszti a logikus gondolkodást és a türelmet. Kisgyermekek esetén az ilyen típusú „haptikus problémamegoldás” kiemelten fontos, mivel a tapasztalatokon alapuló tanulás megelőzi a verbális elemző gondolkodás kialakulását (Török, 2020).

A színes homokkal való képkalkotás (homokmandalák, sablonos kiszórás, ragasztott formák feltöltése) különleges eszköz a figyelem és türelem fejlesztésére. Ez a technika rendkívül finom mozgáskoordinációt és koncentrációt igényel, hiszen a gyermek kis adagokban szórja a homokot az előre kijelölt területre. Mindez hosszabb ideig tartó fókuszált figyelmet igényel, amit kevés más technika tud ilyen mértékben aktiválni.

A színes homokkal való munka meditatív jellege miatt segíthet a túlingerlésben szenvedő gyermekek figyelmének rendezésében is. A technika alkalmazása során csökken a feszültség, javul a monotonia tűrése, és nő a részletekre való érzékenység. A magyar óvodapedagógiai gyakorlatban egyre népszerűbb ez a technika, mivel kombinálható tematikus foglalkozásokkal is – például ünnepi képek, természet motívumok, évszakok megjelenítésével (Tóthné, 2021).

A művészi tevékenységek egyik legfontosabb pedagógiai értéke, hogy lehetőséget teremtenek az érzelmek nonverbális megélésére és kifejezésére. Különösen kisgyermekkorban – amikor a szókincs még nem elegendő az érzelmi állapotok pontos megfogalmazásához – válik kiemelten fontossá az a lehetőség, hogy a gyermek színek, formák, textúrák és kompozíciók segítségével „beszéljen” a belső világáról. Az önkifejezés ezen formája szorosan összefügg az érzelmi intelligencia fejlődésével, amelynek alapvető komponense az önreflexió, az érzelmek felismerése és kezelése.

A magyar óvodapedagógiában már a 20. század közepétől megjelent az a szemlélet, miszerint az alkotás nem csupán produktum, hanem önfeltáró folyamat is. Hermann Alice

(1966) munkái rávilágítottak arra, hogy a gyermeki rajzok tartalma gyakran tudattalan érzelmi állapotokat tükröz, s a pedagógus számára ezek értelmezése mélyebb betekintést adhat a gyermek pszichés világába. A modern gyakorlati megközelítés azonban nem az értelmezésen van, hanem azon, hogy az alkotás során a gyermek pozitív megerősítést kapjon érzéseinek megosztására.

Az érzelmi intelligencia (EQ) fejlesztését szolgáló művészeti módszerek között különösen hatékonynak bizonyultak az ún. tematikus önkifejezési feladatok, ahol a gyermek egy adott érzelem (pl. „öröm”, „félelem”, „harag”) színeit és formáit próbálja megjeleníteni. Ezek a feladatok nemcsak a szimbolikus gondolkodást erősítik, hanem segítik az érzelmi differenciálást is – azt a képességet, hogy a gyermek különbséget tudjon tenni például a feszültség és a düh, vagy a boldogság és az izgatottság között (Vajda, 2015).

Ukrán kutatások is megerősítik, hogy a művészi önkifejezés támogatja az érzelmek szabályozását. Мельник és szerzőtársai (2022) egy hosszú távú program során azt tapasztalták, hogy azok a gyermekek, akik rendszeresen részt vettek művészeti alapú érzelemfeldolgozó foglalkozásokon, jobban alkalmazkodtak új helyzetekhez, kevésbé mutattak agresszív viselkedést, és könnyebben kommunikáltak társaikkal. Az alkotás mint „érzelmi szűrő” – ahol a gyermeknek lehetősége van levezetni feszültségét, szorongását – közvetlen hatással van a társas kapcsolatok minőségére.

Ezen túlmenően az egyéni és közös alkotások során szerzett sikerélmények fokozzák a gyermek önbizalmát és pozitív énképét, amelyek szintén az érzelmi intelligencia alappillérei. A pedagógus szerepe ebben a folyamatban nem értékelő, hanem megerősítő és kísérő: kérdéseivel, visszajelzéseivel teret ad az önreflexiónak, nem pedig korrigál vagy bírál.

3. A KOGNITÍV KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI A VIZUÁLIS FOGLALKOZÁSOK SORÁN

3.1. Kutatási célkitűzések, kérdések és hipotézisek

A kutatás célja, hogy bemutassa, de először is felfeldje, hogy milyen módon járulnak hozzá az óvodai vizuális művészeti foglalkozások a gyerekek kognitív képességeinek a fejlődéséhez. Ezek a vizuális tevékenységek – mint, festés, gyurmázás, kollázs a rajzolás stb– nemcsak örömteli élményt nyújtanak, hanem a figyelem és megfigyelés, az emlékezet, a problémamegoldás és a kreatív gondolkodás fejlesztésében is meghatározó szerepet töltenek be.

A kutatás célkitűzései az alábbi főbb pontokban foglalhatók össze:

1. A kutatási probléma helyzetének elemzése a pszichológiai és pedagógiai szakirodalomban, valamint a hazai és külföldi (különösen a magyar) pedagógusok tapasztalatainak összegzése az óvodáskorú gyermekek kognitív képességeinek fejlesztésével kapcsolatban.

2. Az elméleti alapok meghatározása és a vizuális tevékenység jelentőségének alátámasztása az óvodáskorú gyermekek kognitív képességeinek fejlesztésében.

3. Meghatározni az óvodáskorú gyermekek kognitív képességeinek fejlesztésének kritériumait és mutatóit a vizuális művészeti tevékenységek során.

4. A javasolt pedagógiai feltételek és módszerek kísérleti tesztelése, hatékonyságuk értékelése diagnosztikai módszerek, valamint matematikai és statisztikai elemzés segítségével.

5. Ajánlások kidolgozása a kutatási eredményeknek az óvodai nevelési intézmények gyakorlatában történő megvalósítására.

A kutatási kérdések az alábbiak voltak:

Milyen típusú kognitív képességek fejleszthetők leghatékonyabban vizuális művészeti foglalkozások során az óvodai korosztályban?

Van-e különbség a spontán (szabad alkotás) és az irányított (feladatvezérelt) foglalkozások hatása között?

Hogyan értékelik a pedagógusok a vizuális tevékenységek kognitív hatását?

Milyen összefüggés fedezhető fel az alkotások jellege és a gyermekek figyelmi, problémamegoldó vagy kreatív teljesítménye között?

A kutatás során az alábbi **hipotéziseket** fogalmaztunk meg:

1. Elméleti módszerek: az óvodáskorú gyermekek kognitív képességeinek a vizuális tevékenység során történő fejlesztésével foglalkozó pedagógiai, pszichológiai és módszertani szakirodalom elemzése és összegzése; az e területen szerzett hazai és külföldi (különösen a magyar) tapasztalatok rendszerezése és összehasonlítása.

2. Empirikus módszerek:

- a gyermekek tevékenységének pedagógiai megfigyelése a képzőművészeti órákon;
- diagnosztikai módszerek a kognitív képességek szintjének meghatározására (az óvodáskorú gyermekek figyelmének, memóriájának, gondolkodásának, képzeletének és kreativitásának felmérésére szolgáló módszerek);
- pedagógiai kísérlet a javasolt módszerek és gyakorlatok hatékonyságának megállapítására;
- beszélgetések és interjúk a pedagógusokkal és szülőkkel a gyermekek fejlődésének sajátosságainak tisztázása és a javasolt módszerek hatékonyságára vonatkozó visszajelzések megszerzése érdekében.

3. Statisztikai módszerek: az empirikus adatok mennyiségi és minőségi elemzése, a kutatási eredmények matematikai és statisztikai feldolgozása összehasonlító elemzéssel.

A tanulmány hipotézise az, hogy feltételezzük, hogy a modern pedagógiai technológiák és módszerek alapján szervezett, speciálisan vizuális tevékenységekkel foglalkozó osztályok rendszeres használata hozzájárul az óvodáskorú gyermekek kognitív képességeinek minőségi javulásához. Különösen azt várjuk, hogy a képzelet, a kreatív gondolkodás, a vizuális-térbeli észlelés, a figyelem, az emlékezet és a beszéd aktiválására összpontosító integrált művészeti és kreatív feladatok bevezetése jelentősen javítja az óvodáskorú gyermekek kognitív fejlődési szintjét, valamint pozitívan befolyásolja az általános iskolaérettségüket és a további oktatási szakaszokhoz való alkalmazkodásukat.

3.2. A kutatás helyszíne, körülményei

A helyszín egy Kárpátaljai kis óvoda volt, egy számomra ismerős környezetben. Változatos pedagógiai módszereket használnak a foglalkozásokon, és különös figyelmet fordítanak a vizualitásra és a vizuális nevelésre. A művészeti tevékenységek megjelennek a mindennapokban, és rendszeresen megjelenik a foglalkozástervekben és a tematikus foglalkozások során is.

A kutatás szempontjából fontos volt, hogy az óvónők nyitottak legyenek és együttműködőek. Emellett azt is szem előtt tartottam, hogy ne legyen idegen a gyermekek számára a vizuális

alkotófolyamatok. A művészeti tevékenységek természetes részei az intézménynek, és minden más feltétel is megfelelt, hiszen sokféle technikát használtak az alkotó folyamatok során, így a gyerekek számára sem volt idegen a gyurmázás, festés és még a természetes anyagokkal való dolgozás sem. Valamint a rajzolás és a színzés az egyik kedvenc foglalkozás típus volt.

A vizsgálat az október-február időszakban történt meg, amely idő alatt rendszeresen figyeltem meg a foglalkozásaikat. Dokumentáltam a látottakat, és megfigyeltem a fejlődést.

Az adatgyűjtés módszerei között szerepelt:

- strukturált megfigyelés a foglalkozások alatt,
- gyermekalkotások dokumentálása és elemzése,
- a gyermekek részvételének és viselkedésének kvantitatív rögzítése

A megfigyelések az több időpontban történtek, hogy az eredményeket össze lehessen hasonlítani. A foglalkozások során minden gyerek jól érezte magát, nem történt olyan beavatkozás, amely a gyerekeket hátrányosan érintett volna. A vizsgálatokon minden gyerek jól érezte magát, és játékosan valamint örömtelien zajlott az egész kutatás.

3.3. A vizsgálat módszerei és a minta bemutatása

A kutatás célja az volt, hogy kiderítsem, hogy milyen és mekkora hatással van a rendszeres vizuális tevékenység az óvodáskorúak számára. Eközben azt szerettem volna vizsgálni, hogy hogyan is változik a gyermekek kreativitása, finommotorikája, formaérzékelése és önkifejezése néhány hónapos céltudatos fejlesztő munka hatására.

A vizsgálatot az Angyalkert óvodában végeztem egy négy hónapos periódusban, októbertől március elejéig. A nagy csoportot választottam, ahol 5-6 éves korosztály van. Ez az alkotó csoport körülbelül 15 gyereket foglalt magába. A vegyes csoport lehetőséget nyújtott a differenciált fejlesztésre és az egyéni megfigyelésekre is.

A vizsgálat első szakaszában egy kezdeti megfigyelésként és szintfelmérésként egy rajzot kellett készíteni az otthonukról (3.1.ábra). Ennek során játékos, rajzos és kézműves tevékenységeken keresztül értékeltem a gyermekek aktuális fejlettségi szintjét a művészetek terén. Figyelembe vettem a rajzok részletességét, a formai pontosságot, a színek használatát, a kézügyességet és az alkotás során mutatott motivációt is.

3.1.kép. Első foglalkozás, saját kép, 2024

A második szakaszban – közel négy hónapon keresztül – rendszeresen vezettem vizuális nevelési foglalkozásokat, heti két alkalommal (3.2.ábra). Ezek során különféle technikákat alkalmaztam, mint például festés, gyurmázás, színezés, vágás, ragasztás, és különféle természetes anyagokkal való alkotás. A foglalkozások tematikája alkalmazkodott a gyermekek életkori sajátosságaihoz és érdeklődéséhez, miközben célzottan fejlesztették a kreativitást és a finommotorikát. Az első foglalkozás (A melléklet) során gólyát készítettünk a gyerekekkel tépett vattából, amely fejlesztette a finommotorika képességüket. Mutattam a gyerekeknek pár képet a gólyákról, és elbeszélgettünk az állatról. Ösztönzöm őket az önálló munkára.

Ezt követően több foglalkozást levezettem, mindig más témában és fejlesztési területben. A gyurmázás bizonyult a legkedveltebb foglalkozásnak. Az egyik alkalommal pillangókat készítettünk (B melléklet). Mindenki elkészíthette a saját elképzelését, gyakorolva a színválasztást és a kreatív gondolkodást.

3.2.kép. Foglalkozás, 2024

A harmadik szakaszban megismételtem a kezdeti felmérést azonos módszerekkel, így lehetőség nyílt az összehasonlításra (3.3. ábra). A megfigyelések során jegyzeteket vezettem, emellett néhány munkát mentettem, hogy azok alapján is bemutatható legyen a fejlődés. Az utolsó vizuális foglalkozáson választható volt a téma, két objektum közül választhattak, hogy mit készítenek el (C melléklet). A gyerekek természethez kapcsolódó ismereteinek és kognitív képességeinek fejlesztése a gyurmázás kreatív és tapasztalati módszerével. Mutattam az óvodásoknak pár képet a természetről, aztán eldönthették, hogy virágot vagy fát készítenek. Úgy vettem észre, hogy tetszett nekik a választás lehetősége.

3.3.kép. Utolsó foglalkozás, saját kép, 2025

Az alkalmazott módszerek kvalitatív és kvantitatív elemeket egyaránt tartalmaztak. A gyermekek munkáit és tevékenységét strukturált megfigyelési szempontok alapján értékeltem. A fejlődést többek között az alábbi szempontok szerint vizsgáltam:

- formák felismerése és megjelenítése,
- vonalvezetés és precizitás,
- képi kompozíció és térérzékelés,
- színválasztás és kreatív ötletgazdagság.

A vizsgálati folyamat során a gyermekek aktivitása, motivációja is figyelmet kapott, mivel ezek szintén fontos mutatói a vizuális nevelés hatékonyságának.

3.4. A vizsgálat eredményei és értékelése

A vizsgálat végén a felmérés eredményei azt mutatták, hogy a gyerekek többségénél jelentős pozitív fejlődés volt tapasztalható a vizuális képességek terén. Az analízis alapján a csoport többsége, 11 gyereknél egyértelmű fejlődés mutatkozott be, a munkák alapján. A munkák összehasonlítása és a megfigyelések ezt bizonyították

A vizuális nevelés hatására az alábbi területeken mutatkozott javulás:

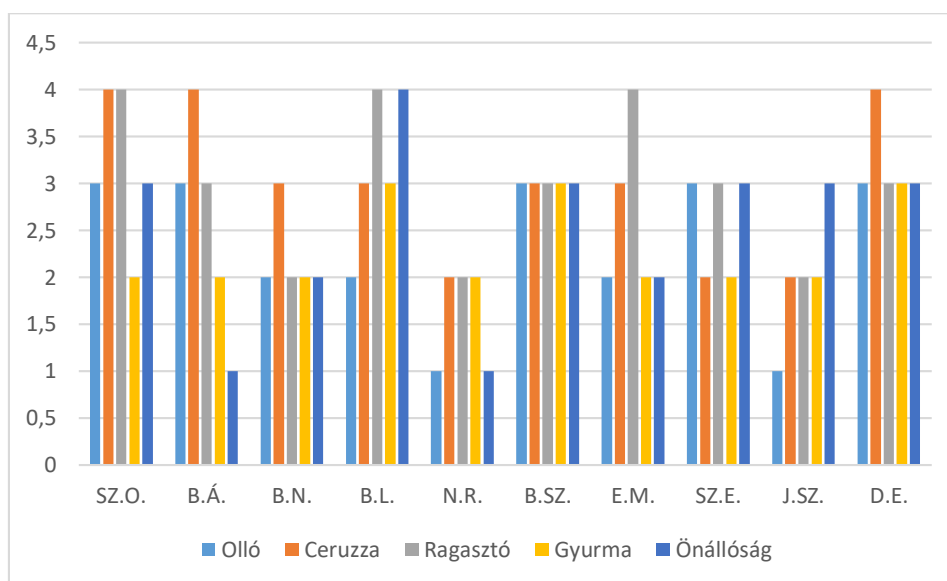
- **Finommotorika fejlődése:** A gyerekek pontosabban vágtak, ügyesebben ragasztottak, színezés közben kevésbé mentek ki a vonalból. A kezdeti felméréskor a gyermekek átlagosan 45%-os pontossággal végezték el a finommotorikát igénylő feladatokat, ez a kutatási idő végére 80%-ra emelkedett.
- **Képi kifejezőkészség:** A gyermekek alkotásai részletesebbek, összetettebbek lettek. Egyre több rajzon jelent meg a környezetábrázolás, arcoknál az arányosság, vagy például a mozgás jelei. A kreativitás mértéke (pl. színválasztás, egyéni ötletek) is megélénkült.
- **Motiváció és önállóság:** A kezdeti bizonytalanság után a gyermekek szívesen vettek részt az alkotásokban, sokan önállóan kezdtek bele új munkákba. Az utolsó hetekben már előfordult, hogy 4–5 gyermek közösen ötletelt egy témán, és saját elképzelésük szerint valósították meg.
- **Térérzékelés, kompozíció:** Javult a rajzok és képek elrendezése, egyre több gyermek figyelt a papír kihasználására, illetve a részletek elhelyezésére is. A záró értékelésnél már nem voltak teljesen üres sarkok, vagy csak középen elhelyezett figurák.

Vizsgált terület	Kezdeti átlagos szint	Záró átlagos szint	Fejlődés
Finommotoros pontosság	45%	80%	35%
Kreativitás és ötletgazdagság	közepes (3/5)	jó (4/5)	+1 szint
Képi részletgazdagság	alacsony-közepes	közepes-magas	érzékelhető
Motiváció és aktivitás	közepes	magas	nőtt

3.1.ábra: Összesített értékelés egy táblázatban, saját szerkesztés, 2025

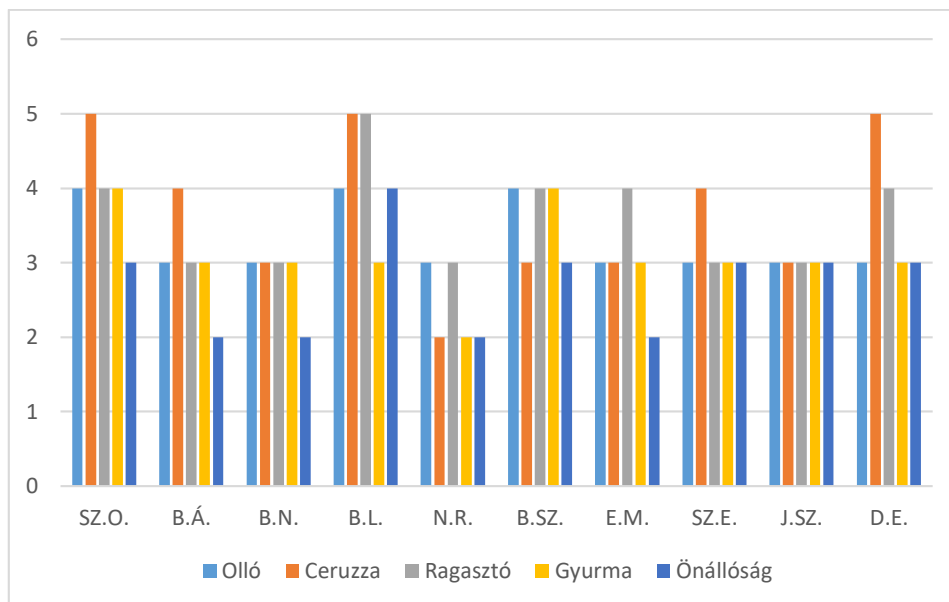
A felmérés személyek szerint is megtörtént (D melléklet), amelyben le van írva minden óvodásnak az első foglalkozás megtörténése előtti pontszáma, majd az utolsó foglalkozás utáni értékelése. Látszik, hogy az egyes készségeik hogyan fejlődtek.

Az eszközhasználatuk igazán sokat fejlődött. A foglalkozások során felmértem, hogy ki mennyire tudja használni az alapvető munkaeszközöket (3.2. ábra). Kaptak különböző feladatokat, amely alapján végül pontoztam minden gyereket külön. Szemelőtt tartottam különböző szempontokat, amelyeket közben megfigyeltem a viselkedésükön. Helyesen fogják-e az eszközt? Biztonságosan használják? Rendeltetésszerűen használják? Mennyire tudnak önállóan dolgozni vele? Egy ötös szám rendszert használtam, ahol az 1 az ügyetlen, az 5 az ügyes.

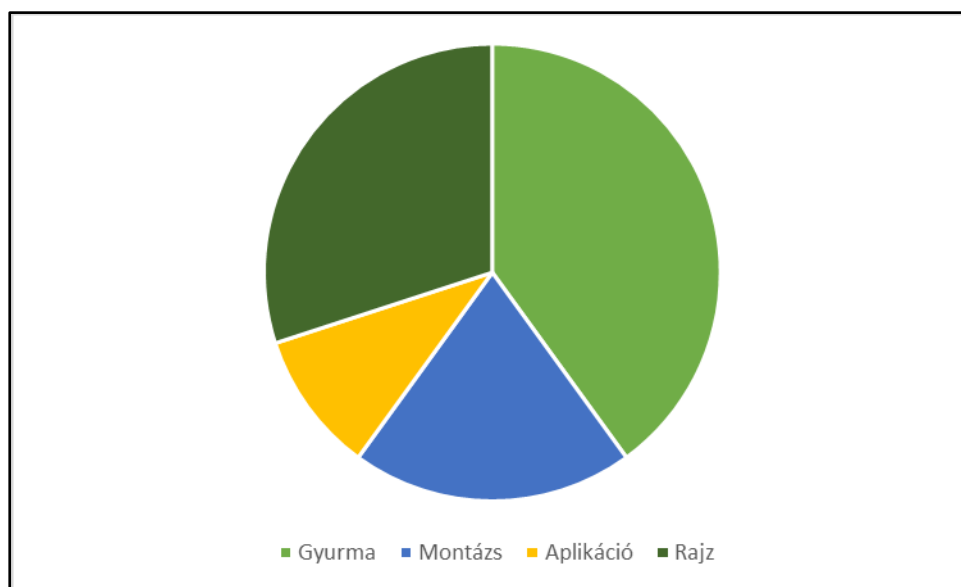
3.2.ábra: Eszközhasználat a kutatás elején, saját szerkesztés 2025

A kutatás végére meglátszott a fejlődés, hiszen elvégeztek egy hasonló feladatsort, és az eredmények magukért beszélnek (3.3. ábra). Sok pozitív eredmény született. Fejlődött a finommotorikus készségük, a kéz és szem koordinációjuk és maga a precizitás is. Mindemellett a szenzomotoros integrációjuk is fejlődött.

3.3.ábra: Eszközhasználat a kutatás végére, saját szerkesztés, 2025

A kutatás során megfigyeltem, hogy melyik foglalkozáshoz hogyan állnak hozzá a gyerekek, aztán megkérdeztem tőlük, hogy melyik volt a kedvenc foglalkozásuk. Az eredmények a 3.4. ábrán figyelhetőek meg.

3.4. ábra: Foglalkozások, saját szerkesztés, 2025

A gyerekek körében megfigyeltem, hogy a kedvenc elfoglaltságuk a gyurmázás volt. A kézzel fogható, alakítható foglalkozásokat szerették legjobban. Úgy vettem észre, hogy szívesen álltak hozzá az alkotáshoz, és a koncentrációs képességüket is jobban lefedte ez a

foglalkozás. A finommotorikájuk és a trébeli tájékozódásuk is fejlődött ez által. A második helyen állt a rajzolás, amely inkább azok a gyerekek számára volt kedvezőbb foglalkozás, akiknek jobban ment már az eszközhasználat és a síkbeli térben jobban eligazodtak. A rajzolás során sokszor fellépett a történet elmesélés, így a foglalkozásokkor nem csak a vonalvezetésük és formaérzékük, de az érzelmi önkifejezésük is fejlődik. A montázs technikák iránt leginkább azok a gyerekek érdeklődnek, akik szeretnek különböző technikákat alkalmazni, és kísérletezni. A tépés, vágás és ragasztás során fejlődik a szem-kéz koordinációjuk és az esztétikai érzékük. Az aplikáció azok számára a kedvenc foglalkozás, akik szeretik a következetes munkát, és türelmesebbek.

A vizsgálat megerősítette, hogy a rendszeres, tudatos vizuális nevelés pozitív hatással van az óvodáskorú gyermekek vizuális készségeinek fejlődésére. Fontos tapasztalat volt az is, hogy nem a „szép” rajzok a cél, hanem a személyes fejlődés támogatása, az alkotás örömeinek megélése. A visszajelzések alapján a gyerekek jobban élvezték ezeket az alkalmakat, mint a kezdetekkor, és bátrabban nyúltak különféle eszközökhöz is.

3.5. Esettanulmányok és gyakorlati példák az óvodai vizuális foglalkozásokról

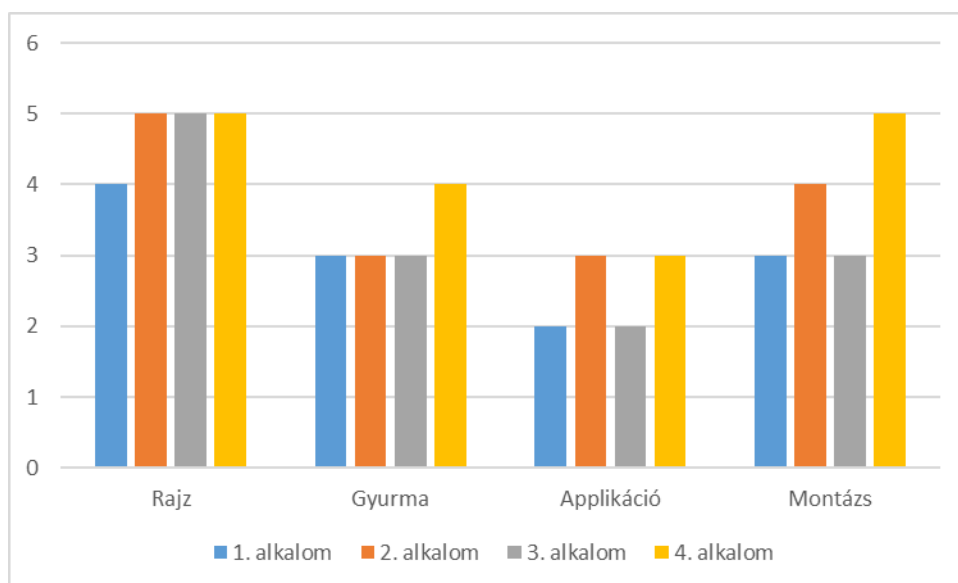
A vizsgálat során minden gyerek máshogy viszonyult a vizuális nevelés formáihoz. A vizsgálat során több olyan gyakorlati helyzet is adódott, amelyek jól bemutatják a vizuális tevékenységek fejlesztő erejét. Ezekből néhányat esettanulmány-jelleggel emelek ki, hogy érzékeltessem, hogyan valósult meg a gyermekek fejlődése a gyakorlatban.

Esettanulmány 1

Az első alany elég visszahúzódozó, csendes, és szégyellős kislány, aki a foglalkozások elején még nem nagyon mert kibontakozni, és egyedül alkotni. Inkább a szomszédja munkáját nézte, a mások munkájából merített forrást. Nem mert, és nem igazán tudott kibontakozni minden alkalommal.

A kedvenc elfoglaltsága a rajzolás. Szereti kombinálni a ceruzát filccel és zsírkrétával, ha van rá lehetősége. Szereti a színes rajzokat, ami leginkább a foglalkozások előre haladtával mutatkozott meg. A fejlődése abban mutatkozott meg, hogy a kutatás elején leginkább pálcika emberek jelentették az ember figurákat számára, kevés részlet jelent meg a képein. Az idő előrére haladtával megjelentek a részletek a képeken. Bonyolultabb kompozíciók jellemezték, megjelentek arcok a figurákon, a háttért is kapott a munka, saját történetet tudott elmesélni. A

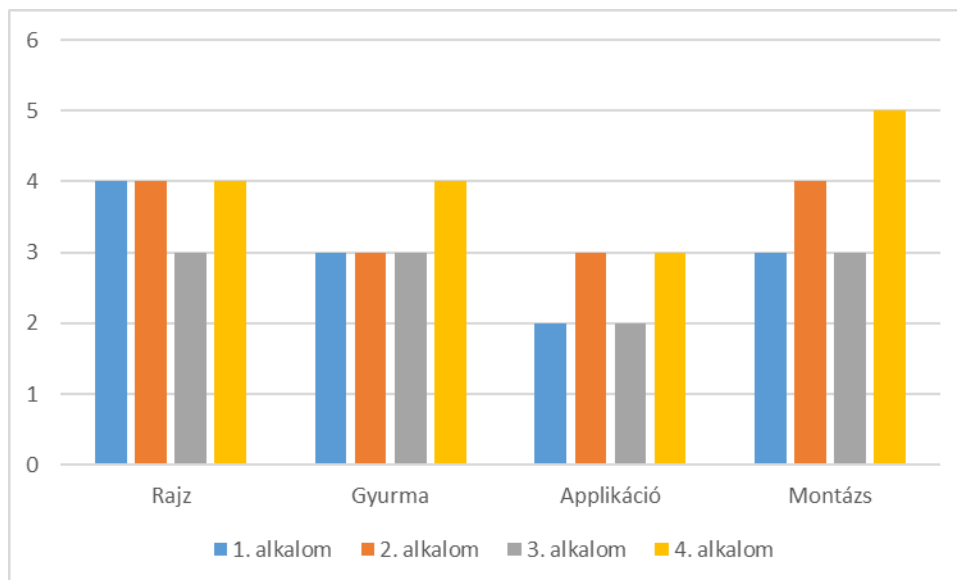
motivációs szintje az sokszor elég változó volt (3.5. ábra), de megpróbáltam különösen motiválni őt. A rajz foglalkozásokon volt a legnagyobb motivációja.

3.5. ábra: Motivációs szint alakulása, saját szerkesztés

Esettanulmány 2

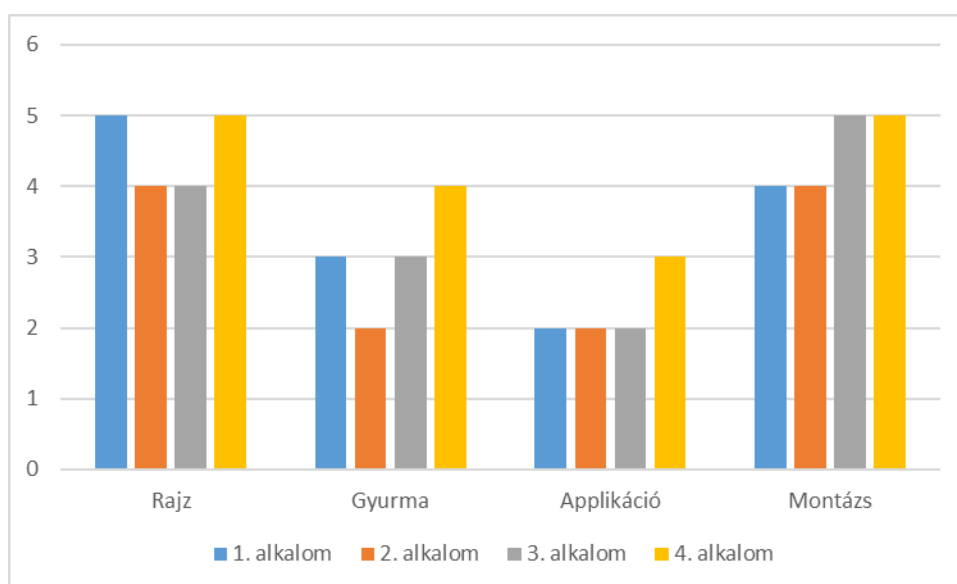
Egy mozgékony, könnyen gondolatban elkalandozó kisfiú, aki sokszor nyughatatlan. Ám a foglalkozások során kiderült, hogy szeret gyurmával dolgozni. Ha odafigyel, akkor kiemelkedő a térbeli tájékozódása, és jól tud munkálkodni. Kezdetben leginkább henger- és gömbformákkal dolgozott, és azt próbálta később másképp formáztatni. Időközben a bonyolultabb figurák is megjelentek a munkái között. Egyre részletesebb és díszesebb alkotások születtek. Az anyaghasználata és a térbeli méretek is sokat fejlődtek. A motivációs készsége Nem minden foglalkozáson volt túl motivált, de a vége felé egyre jobban volt (3.9. ábra), ez függött a foglalkozás témájától és fajtájától is.

3.9. ábra: Motivációs szint alakulása, saját szerkesztés

Esettanulmány 3

Egy élénk érdeklődésű, hiperaktív kislány, aki örömtelien áll hozzá a foglalkozásokhoz. Megfigyelhető rajta, hogy a foglalkozások során elő jön benne a személyes élményei és érzelmei a munka során. A technikai fejlődése pár héten belül mindig mutatkozott, és a tanácsokat könnyen megfogadta. A motivációs szintje az változó volt a foglalkozás témájától és kimenetelétől is (3.10). Elég önállóan tud dolgozni, párszor szükséges egy kis iránymutatás. Ha hamarabb elkészült, mint a többiek, akkor szívesen segít nekik.

3.10. ábra: Motivációs szint alakulása, saját szerkesztés

Tapasztalatok összegzése

A csoport tagja összességében nyitottak voltak a felmerülő feladatokra és nehézségekre. Könnyen követték az utasításaimat, amelyeket a foglalkozások során kaptak. A tartalmi és kompozíciós készség fejlődése megmutatkozott és megfigyelhető volt a foglalkozások előre haladtával. Egységes fejlődés ívet mutatott a csoport vizuális tevékenysége, de mindeközben az egyéni különbségek is megmutatkoztak. A megfigyelések alapján a vizuális művészeti nevelés az átfogó és sokrétű módon támogatja a gyerekek motoros és szociális fejlődését, valamint az érzelmi és kognitív növekedésüket.

Összefoglalás

A kutatás célja az volt, hogy feltárja és igazolja a vizuális művészeti tevékenységek szerepét az óvodáskorú gyermekek kognitív képességeinek fejlesztésében, valamint gyakorlati alapokat nyújtson a módszertan óvodai nevelésben való alkalmazásához.

A kutatás első szakaszában részletes elemzés készült a releváns pszichológiai és pedagógiai szakirodalom alapján, különös tekintettel a hazai és külföldi – elsősorban magyar – szakemberek tapasztalataira. Ennek nyomán meghatározásra kerültek azok az elméleti alapok, amelyek alátámasztják a vizuális tevékenységek jelentőségét az óvodáskorú gyermekek kognitív fejlődésében. A kutatás során konkrét kritériumokat és mutatókat dolgoztunk ki a gyermekek kognitív képességeinek – többek között a figyelem, memória, gondolkodás, képzelet, kreativitás – fejlődésének mérésére a vizuális művészeti tevékenységek kontextusában. Az ezekre épülő pedagógiai feltételek és módszerek kísérleti úton kerültek bevezetésre, és hatékonyságukat empirikus, diagnosztikai, valamint statisztikai eszközökkel értékeltük.

Az eredmények alátámasztották a kutatási hipotézist a rendszeresen alkalmazott, korszerű pedagógiai módszerekkel támogatott vizuális tevékenységek szignifikáns mértékben hozzájárultak a gyermekek kognitív képességeinek fejlődéséhez. Különösen érzékelhető előrelépést tapasztaltunk a képzelet, a kreatív gondolkodás, a vizuális-térbeli észlelés, a figyelem, az emlékezet és a beszéd területén. E fejlődés kedvezően hatott a gyermekek iskolaérettségére és megkönnyítette a további oktatási szintekhez való alkalmazkodást.

A kutatási hipotézis, miszerint a képzelet, a kreatív gondolkodás, a vizuális-térbeli észlelés, a figyelem, az emlékezet és a beszéd aktiválását célzó integrált művészeti és kreatív feladatok bevezetése jelentősen javítja az óvodáskorú gyermekek kognitív fejlődési szintjét, valamint pozitívan befolyásolja iskolaérettségüket és a további oktatási szakaszokhoz való alkalmazkodásukat, igazolást nyert. A megfigyelések és az elért eredmények alapján megállapítható, hogy a vizuális és kreatív tevékenységek rendszeres alkalmazása érezhető fejlődést idézett elő a gyermekek gondolkodásában, észlelésében, nyelvi kifejezőképességében, valamint felkészültségükben az iskolai elvárásokhoz való alkalmazódás tekintetében.

РЕЗЮМЕ

Мета дослідження полягала у вивченні та обґрунтуванні ролі образотворчої діяльності у розвитку когнітивних навичок у дітей дошкільного віку та створенні практичного підґрунтя для застосування методології у дошкільній освіті.

Перший етап дослідження передбачав детальний аналіз відповідної психолого-педагогічної літератури, з особливим акцентом на досвіді угорських та зарубіжних фахівців, особливо угорських. У ході дослідження було розроблено конкретні критерії та показники для вимірювання розвитку когнітивних здібностей дітей, зокрема уваги, пам'яті, мислення, уяви, креативності, в контексті образотворчої діяльності. Експериментально впроваджено педагогічні умови та розроблену на їх основі методику, оцінено їх ефективність за допомогою емпіричного, діагностичного та статистичного інструментарію.

Результати підтвердили гіпотезу дослідження про те, що регулярні заняття образотворчою діяльністю, підкріплені сучасними педагогічними методиками, суттєво сприяють розвитку когнітивних здібностей дітей. Зокрема, відчутні покращення спостерігалися у сферах уяви, творчого мислення, візуально-просторового сприйняття, уваги, пам'яті та мови. Ці покращення позитивно вплинули на готовність дітей до школи та полегшили їхню адаптацію до подальших освітніх рівнів.

Гіпотеза дослідження полягає в тому, що регулярне використання занять із спеціалізованої образотворчої діяльності на основі сучасних педагогічних технологій і методик сприяє якісному покращенню пізнавальних здібностей дітей дошкільного віку. Гіпотеза дослідження про те, що впровадження інтегрованих художньо-творчих завдань, спрямованих на активізацію уяви, творчого мислення, зорово-просторового сприйняття, уваги, пам'яті та мовлення, значно підвищує рівень когнітивного розвитку дітей дошкільного віку, а також позитивно впливає на їхню готовність до школи та адаптацію до подальших освітніх етапів, підтвердилася. Спостереження та отримані результати показують, що регулярне використання візуальної та творчої діяльності призвело до помітного покращення мислення, сприйняття, мовленнєвого висловлювання та готовності дітей до адаптації до шкільних очікувань.

Hivatkozott irodalom

1. Artemova, L. V. (2010). *Теорія і методика навчання образотворчого мистецтва у дошкільних закладах*. Київ: Центр навчальної літератури.
2. Bábosik, I. (2004). *Neveléstudományok*. Budapest: Osiris Kiadó.
3. Béch, I. D. (2013). *Особистісно орієнтоване виховання: теоретико-технологічні засади*. Київ: Либідь.
4. Bognárné Békési, M. (2018). A népművészet alkalmazása a vizuális nevelésben. *Óvodai Nevelés*.
5. Buda, B. (é. n.). *Pedagógiai alapprogramok*. Elérhető: <http://genius-ja.uz.ua/images/files/buda-beatapegagogiai-alapfoglalkozasok-a-m>
6. Csóka, J. (2011). *Játék és kreativitás az óvodai nevelésben*. Budapest: Flaccus Kiadó.
7. Emberi Erőforrások Minisztériuma. (2020). *Óvodai nevelés országos alapprogramja*. Elérhető: <https://www.kormany.hu>
8. Forrai, K. (2005). *Preschool education in Hungary: Development and practice*. Budapest: ELTE Press.
9. Futó, J., & Takács, Z. (2019). Parents' views on play and the goal of early childhood education in Hungary. *Early Child Development and Care*, 189(8), 1309–1321.
10. Gavrysh, N. V. (2016). *Дитина в світі художньої культури: навчально-методичний посібник*. Київ: Освіта України.
11. Hermann, A. (1966). *A gyermekrajzok világa*. Budapest: Tankönyvkiadó.
12. Kalinina, L. M. (2015). *Особистісно орієнтована модель дошкільної освіти: сутність та шляхи реалізації*. Київ: Інститут проблем виховання НАПН України.
13. Kardosné Éder, I. (2017). Finommotorika és értelmi fejlődés az óvodában. *Óvodai Nevelés*, 2017/3, 22–28.
14. Kárpáti, A. (2014). *A gyermekrajztól a fiatalok vizuális nyelvéig*. Budapest: Akadémiai Kiadó (MERSZ).

15. Kárpáti, A., & Gaul, E. (2011). From child art to visual language of youth: New models and tools for assessment of learning and creation in art education. *International Journal of Education through Art*, 7(3), 209–225.
16. Kononko, O. L. (2012). *Дошкільна педагогіка: навчальний посібник*. Київ: Слово.
17. Shulga, L. M. (2013). До духовності через образотворче мистецтво. *Дошкільне виховання: наук.-метод. журн. для педагогів і батьків*, 9, 22–23.
18. Levchenko, T. I. (2018). *Пізнавальний розвиток дітей дошкільного віку засобами інтегрованої діяльності*. Харків: Вид-во НТУ "ХПІ".
19. Lysenko, N. V. (2020). *Формування інтелектуальної активності дошкільників у процесі творчої діяльності*. Київ: Педагогічна думка.
20. Mérei, F. (2006). *A gyermeklélektan alapjai* [Fundamentals of Child Psychology]. Budapest: Gondolat Kiadó.
21. Montessori, M. (1994). *The Montessori Method*. New York: Schocken Books.
22. Oláhne Kecskés, A. (2022). Projektpedagógiai elemek a vizuális nevelésben. *Neveléstudomány*, 2022/3, 66–72.
23. Pataky, G. (2018). Visual literacy in early childhood education: Alternative pedagogical approaches. *Journal of Visual Education Research*, 12(1), 34–48.
24. Piaget, J. (1970). *Science of Education and the Psychology of the Child*. New York: Orion Press.
25. Ponimanska, T. I. (2010). *Теорія і методика навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку*. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан.
26. Prosina, O. I. (2017). Розвиток пізнавальних здібностей дошкільників у зображувальній діяльності. *Проблеми сучасної педагогіки*, 6(2), 45–49.
27. Read, H. (2003). *Education through Art*. London: Routledge.
28. Shelestova, L. Yu. (2015). *Мовленнєвий розвиток дошкільників в умовах художньо-мовленнєвої взаємодії*. Київ: Ліра-К.
29. Strohner, J. (2010). Vizuális nevelés: kép, kreativitás, motiváció. *Új Pedagógiai Szemle*.
30. Vajda, Zs., & Kósa, É. (2005). *Fejlesztéslélektan*. Budapest: Osiris Kiadó.
31. Vekerdy, T. (2006). *A gyerekek és az óvoda*. Budapest: Saxum Kiadó.

32. Zimbardo, P. G., Johnson, R. L., & McCann, V. (2012). *Pszichológia mindenkinek*. Budapest: Kossuth Kiadó.
33. Копонко, О. Л. (2013). *Гуманістичні засади дошкільної освіти*. Київ: Світич.
34. Міністерство освіти і науки України. (2021). *Базовий компонент дошкільної освіти*. Київ.
35. Поніманська, Т. І. (2012). *Дошкільна педагогіка*. Київ: Академвидав.
36. Sheremetova, O. A. (2022). Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку в зображувальній діяльності. Elérhető: <https://naurok.ua>

Mellékletek

Melléklet A

Foglalkozásterv – "Gólya a mezőn"

Korosztály: 5–6 éves gyermekek

Időtartam: kb. 30–35 perc

Tevékenység típusa: vizuális művészeti tevékenység

Technika: kollázs (tépett vattával)

Fejlesztési célok

Általános cél:

A gyermekek kognitív képességeinek fejlesztése (megfigyelés, emlékezet, sorrend, problémamegoldás) vizuális alkotáson keresztül.

Konkrét célok:

- A megfigyelőképesség és vizuális emlékezet fejlesztése
- A rész-egész viszony felismerése
- A sorrendiség és a tervezés gyakorlása
- A finommotorika fejlesztése tépés és ragasztás közben
- A szókincs és verbális kifejezés fejlesztése az alkotás bemutatásakor

Eszközök

- Rajzlap
- Előkészített gólyaminta egy A4-es papíron
- Fehér vatta (a tollazathoz)
- Narancssárga ceruzza
- Ragasztó, ecset

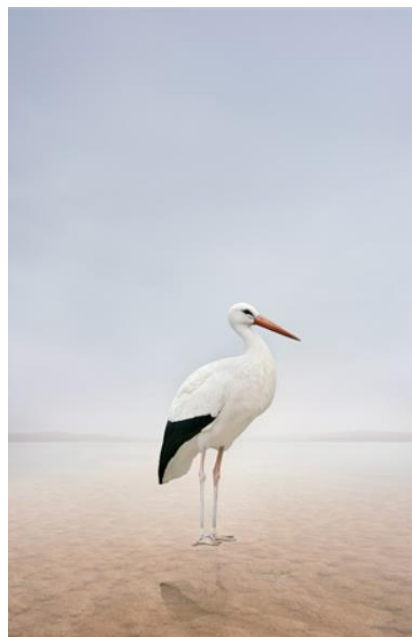
Foglalkozás menete

1. Ráhangolódás – beszélgetés, képi bemutatás (5 perc)

Mutatok képeket pár gólyáról.

Jacco Olivier, Untitled (Stork), 2019

Alice Zilberberg, Stillness Stork, 2024

- Láttatok már gólyát? Hol?
- Milyen színű? Hogy néz ki?
- Tudjátok utánozni a gólyát?

2. Alkotás előkészítése (5 perc)

- Kiosztom a lapokat a gyerekeknek
- Ismertetem a lépéseket:
 1. Összetépdeljük a vattát
 2. Beragsztózzuk a testét a gólyának
 3. Ráhelyezzük a letépdelt vattákat
 4. Utolsó simításként kifessük a lábakat és a csőrt.

Kognitív fókusz: sorrend, rész–egész viszony, önálló döntések

3. Alkotótevékenység (15–20 perc)

A gyermekek egyéni munkában elkészítik a gólyás képet:

- Vattát csipegetnek, tépnek
- Ragasztanak, elrendezik a részeket

Fejlődő területek:

- Finommotorika (tépés, ragasztás)
- Kognitív funkciók (figyelem, emlékezet, logika)
- Kreativitás, önállóság

4. Reflektálás, beszélgetés (5 perc)

A gyermekek megmutatják a képeiket, elmesélik:

- Hogy tetszett a feladat?
- Nehéznek bizonyult, vagy inkább könnyű volt?
- Mit és hogyan használtál?

Cél: szóbeli kifejezőkészség, önreflexió, önbizalom

Foglalkozásterv – "Színes pillangó" gyurmából

Korosztály: 4–6 évesek

Időtartam: kb. 30 perc

Fejlesztési terület: vizuális művészet, kognitív képességek, finommotorika

Fejlesztési célok

Általános

cél:

A gyermekek kognitív és finommotorikus képességeinek fejlesztése gyurmázás közben.

Konkrét célok:

- Téri tájékozódás, szimmetriaérzék kialakítása
- Rész–egész viszony felismerése
- Kreatív gondolkodás, színválasztás gyakorlása
- Finom kézmozgások fejlesztése (gyúrás, lapítás, sodrás)
- Emlékezet és megfigyelés fejlesztése a minta alapján

Szükséges eszközök

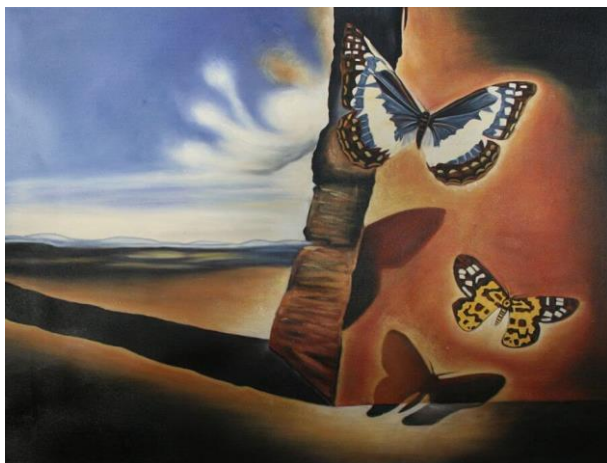
- Színes gyurma
- Gyurma tábla
- Minta a pillangóról

A foglalkozás menete:

1. Ráhangolódás, beszélgetés, kép mutatós (5 perc)

- Ki szereti a pillangókat? Miért?
- Milyen színű pillangók lehetnek? Milyen formájú lehet a szárnyuk?

Képnézegetés: különféle színű, formájú pillangók (megfigyelés, emlékezet, szimmetria felismerése)

Salvador Dalí, Landscape with Butterflies

Senaka Senanayake, Butterflies, 2022

2. Tevékenység ismertetése, minta bemutatása (3–5 perc)

- Bemutatom lépésről lépésre, hogy hogyan is készül el egy pillangó
 1. Először kiválasztjuk a testnek való golyót, és egy hengert készítünk belőle
 2. Két nagyobb és két kisebb gömböt választunk, majd úgy formázzuk, lapítjuk, hogy hasonlítson a szárnyakra
 3. Ráhelyezzük a törzsre a szárnyakat
 4. Díszítés különböző mintákkal, pöttyök, csíkok
 5. Utolsó simításként csápok kerülnek fel

3. Alkotótevékenység (15–20 perc)

- A gyerekek önállóan elkészítik saját pillangójukat a látott minta alapján, vagy szabadon tervezve
- Közben figyelem őket, és bátorítom a munkájukat. Pár kérdést is felteszek: pl Milyen színű lesz a te pillangód? Milyen mintájú lesz a szárnya?
- Munka közben dúdolgom, énekelgetem a „Pillangó, ha lehetnék” dalocskát, hogy később el tudjuk énekelni

Fejlődő képességek: tervezés, kivitelezés, kezűgyesség, kreativitás, önkifejezés

4. Bemutató, beszélgetés (5 perc)

- A gyerekek bemutatják a munkájukat, és elmondják hogyan készítették.
- Megbeszéljük, hogy:
 - Mért pont ezt a színt választottad?
 - Adtál-e nevet neki?
 - Élvezted a készítését?
 - „Miért ezt a színt választottad?”
 - „Mi a neve a pillangódnak?”
 - „Mit szeret ez a pillangó csinálni?”

Fejlődő területek: szóbeli kifejezés, önreflexió, emlékezet

Foglalkozásterv – "Virágzó tavasz" gyurmából

Korosztály: 4–6 évesek

Időtartam: kb. 30 perc

Fejlesztési terület: vizuális alkotás, természetismeret, finommotorika, kognitív képességek

Fejlesztési célok

Cél:

- A gyerekek természethez kapcsolódó ismereteinek és kognitív képességeinek fejlesztése a gyurmázás kreatív és tapasztalati módszerével.
- A természet formáinak, színeinek megfigyelése és visszaadása
- A sorrendiség, rész–egész viszony és téri tájékozódás fejlesztése
- Finommotorika fejlesztése különböző gyurmaformák elkészítésén keresztül
- Kreatív gondolkodás és önálló alkotás bátorítása

Eszközök:

- Színes gyurma (zöld, barna, sárga, piros, lila, fehér stb.)
- Gyurmakés, sodrófa (opcionális)
- Alátét vagy tálca
- Természetfotók, virágos képek inspirációként

A foglalkozás menete:

1. Ráhangolódás – beszélgetés, megfigyelés (5–6 perc)

- Mutatok pár képet a természetről (fák, virágok)

Claude Monet, *A pipacsmező* (Poppy Field)

Alex Katz, Swamp Maple

- Közben pár kérdést teszek fel:
 - Milyen a kedvenc virágotok? Milyen színű?
 - Nektek van otthon az udvaron valamilyen fátok? Milyen?
 - Tavasszal mi történik a növényekkel?

2. Alkotás előkészítése, minta bemutatása (4–5 perc)

Bemutatom, hogy hogyan lehet elkészíteni egy fát vagy egy virágot egyszerűen.

- Egy egyszerű fa (barna törzs, zöld lomb, virágok)
- Egy virág (szár, szirmok, közép, levél)
- A gyerekek eldönthetik, mit szeretnének: fát, virágot vagy mindkettőt

3. Alkotótevékenység – gyurmázás (15–18 perc)

A gyermekek egyéni munkában elkészítik a saját tavaszi jelenetüket gyurmából:

- Fa: sodort törzs, lapított zöld levelek
- Virág: golyóból nyomott szirmok, sodort szár, levelek

Fejlődő területek:

- Finommotorika (nyomás, sodrás, lapítás, pöttyözés)
- Színdifferenciálás, formaalkotás
- Sorrendiség, térbeli elrendezés
- Kreativitás és önállóság

4. Megosztás, reflektálás (5 perc)

Ha elkészültek elbeszélgetünk, hogy ki mit készített, és miért?

- „Mit készítettél?”
- „Milyen növényt formáltál meg?”
- „Miért ezekből a színekből dolgoztál?”

Fejlődő területek: szóbeli kifejezés, önreflexió, társas megosztás

Melléklet D

Név	Figyelem koncentráció	Finommotorika	Kreativitás	Komplexitás	Önállóság
SZ.O.	3	3	4	3	2
SZ.O.	4	4	5	4	4
B.Á.	3	2	3	2	1
B.Á.	3	3	4	3	4
B.N.	1	2	2	1	1
B.N.	2	3	4	3	3
B.L.	4	3	3	3	3
B.L.	4	4	5	5	5
N.R.	1	1	2	1	1
N.R.	2	2	3	2	2
B.SZ.	3	3	2	3	3
B.SZ.	4	3	4	5	5
E.M.	2	3	4	2	2
E.M.	2	3	4	2	3
SZ.E.	3	2	3	2	3
SZ.E.	3	2	3	4	4
J.SZ.	3	2	2	2	3
J.SZ.	4	3	2	2	3
D.E.	4	4	4	4	4
D.E.	5	4	5	5	4

A gyermekek fejlődése számadatokban (első foglalkozás és az utolsó)

Звіт подібності

метадані

Назва організації

Hungarian College of Higher Education Ferenc Rakoczi II Transcarpathian

Заголовок

25 Oroszi D. Kognitiv-Szakdolgozat-O.D._organized

Науковий керівник / Експерт

Автор Ілдіко Гребі

підрозділ

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

0.00%

0.00%

КП 1

1.97%

1.97%

КЦ

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

8510

Кількість слів

69381

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв	Б	0
Інтервали	A→	0
Мікропробіли	␣	0
Білі знаки	Б	67
Парафрази (SmartMarks)	a	0

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
з домашньої бази даних (0.00 %)		
ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
з програми обміну базами даних (0.00 %)		
ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
з Інтернету (0.00 %)		